

Nr. 22.

Anul III.

Sibiiu.

31 August

1879.

ALBINA CARPATILOR.

Apare la 15. și ultima fiă-cărel luni, în fascicule de 2 côle. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. sêu 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiiu, la colectanții, la oficiile postale și la toate librăriile.

Cid

după romanețe spaniole compus de *Johann Gottfried de Herder*, tradus verbal în metrul original de *Vasile Mihail Lazar*.

Cid la Valencia și la Mórte.

XLIX.

Décă e nedrept un rege,
Cid nedrept nu vrea să fiă.
El lăsând soția 'n lacrimi
Tot așa și pe copile,
Pe cari le iubia cu foc,
Năvăli 'n ținuturi maurici,
Pe Mauri în lupte-î bate
Și le iea castelurile,
Vasali tributari făcându-î.
Când în Alcocer intrase
Îl inconjurară Maurii,
Încât nu putea să scape
De mulțimea oștilor.

Étă vine Alvar Fanez,
Ce se dice de Minaya:
„Dór de-aceea ne-am trudit noi,
Camerașilor“, le dice,
„Ca ieșind din țera noastră
Barba să ne-o pieptenăm?
Noi nu merităm nici pânea
Ce-o mîncăm aici, ostași.
Sus! afară între Mauri!“ —

„Alvar Fanez de Minaya,
Dise Cid, „ca om de-onóre
Ne-ai vorbit și ca vitez.
Iea stindardul!“ —

„Și pe ceruri,
Dise-acesta, „tî jur acuma,
Unde nu-l veî duce singur
Din sfiala, il voiú duce
Eú.“ Năvala isbutise.
Alvar Fanez de Minaya
Năvăli 'n ținuturi maurici.
Drept, că se plîngeau ei, Maurii,

De-apăsare sub cuvântul
Că sunt regelui supuși;
Însé care 'nvins nu dice
Cum-că este asuprit?

L.

Regele scrisori sumețe
Îndreptéză cătră Cid
Cu clevetiri născocite
De dușmanii lui spioni.
Contelui de Consuegra
Ascultați ce-î scrie Cid.

„Bărbați nobili din Villalon,
Bravi ostași dela Valverna,
Omenî buni dela Vilalda,
Buni creștini dela Sansuena,
Rêi spioni de trebî străine
Căscăți ochii și cetiți!

„Don Rodrigo e-al meu nume,
Sêu și Cid Campeador,
Regelui supus cum mie
Mi-e soția mea Ximena.
Ca ostaș de rënd traiese eú
Ce-și depune 'n săptămână
Arma-abia de două ori.
Tot în cort, nu dorm aiurea,
Nu fac rêu nici unui prieten,
Chiar de-ar fi 'n puterea mea;
Nu lovesc decât cu spada,
Nu cu limba și condeiu;
Pe pământ mănânc mîncarea-mî,
Pentru că-mî lipsește-o masă;
Lângă mine nu mîncă
Decât omenî bravi și buni,
Obiceiu prin care 'mpinten

Vitejia prietenilor;
Vorba noastră dela masă
Din mormont pe mortî nu-î scóte,
Și lăsăm pe cei din vieță
Dumneșeu să-î judece;
Rar vorbesc eú, Cid, de alții,
Îmi bat capul prea pușin;
Nu 'ntreb decât de Babieța
Décă-e gata și 'nfrénat
Să-l încălec după masă
Și s'alerg de nou la luptă.

„Când mă culc să dorm, atuncia
Nu veghez, nu staú pe gânduri
Cum pe calea 'nșelăciunei
Bunul altora să-l smulg;
Când mă scol, plec ér la luptă
Cucerind cetăți dușmane,
Sêu lăsându-le să stee
După cum norocul vrea.

„Când sunt singur, la soția
Mă gândesc, între suspine;
Părăsitu-o-am în lacrimi
Și plîngénd ca turturica;
Singuratică și tristă
Va fi ea 'n străini, dar șciú eú
Că nefericită nu-e.

„Dar, boieri, să șciți dintr'alte
Cum-că póte Cid răspunde,
Orî și cine-ar întreba;
Póte făr' a-î fi rușine,
Gândul să-și descopere.“

LI.

Unde ospetéză bravii
Chiamă Cid pe nesimțite

Pe-un ostaş ce se purtase
Rău în lupta cea din urmă,
Martin Palaéz; trăgându-l
La o parte-aşa-i vorbi:

„Să mâncăm noi aşi aicea
Dechilin la masa asta,
Că-cî cu bravii cei de colo,
Încărcaţi de multe glorii,
N'avem drept aşi să prîndim.
Tu mînânci pe scăunelu-ţi,
Eu pe-al meu; destul de bine
Este pentru noi şi-aici.“

Apoi dice mai departe:
„Cei la masa cea domnescă,
Cari prîndesc cu Alvar Fanez,
Sunt demoni, nu şed alături
Cu acela, ce onórea
Prea puţin şi-o a petat.
Pete nu suferă-onórea,
O smintelă 'n ea se vede
Ca o petă neagră 'n frunte;
Cest păcat şi-al lui blăstem
Nu-s în stare ca să-l spele
Toţi tesaurii Spaniei.“

„Un isvor, din care poţi tu
Ca să speli astfel de pete,
Curge 'n pieptul de duşman;
Sângele duşman le spală
Celor laşi ruşinea. June,
Mori, decât să n'ai curagiul
Să petreci şi tu alături
Şi să âmbli cu cei bravi!“

„La-ale tată-tău mari fapte,
Bunului meu prieten, Pedro
Palaéz, să ne gândim;
Vai, cum spada-i despica!
Pildele acelor ómeni,
June, să ne 'nsufleţescă,
Ca să facem, ce tot omul
Brav să facă e dator.
Vom putea ruga pe dracii
Cei bêtrâni şi noi atuncia
Să ne ia la masa lor.
Di băiete după mine
Şi din buze şi din suflet:

„Mort mai bine, călcat în picioare
Şi zdrobit de caii păgâneşci,
Decât isgonit de vr'un creştin
Cu ruşine din societate.“

„Strînge bine-aceste vorbe, June,
Ca să nu ţi-le răpescă vîntul
Cînd ne vom afla pe şesul cela.
Sus, la arme! calul ţi-a scăpat.
Nu-e nemic; îţi dau de loc eu altul.“

Astfel dise 'n cet şi alte vorbe
Junelui. Cu toţi se rădică,
Cid îl ia de mîna-acum şi strigă,
Sbiéră grósnic cu-al său glas de
fier:

„Mort mai bine şi turtit de caii
Păgâneşci, decă între creştini
Viú şi ruşinat!“

Aşa-i vorbi.

Întru-aceea sună tobe,
Clarinete şi cimbale.

Sus, la luptă! Vom învinge,
Spre Valencia, ostaşi!

Infocat de-acea vorbire
A lui Cid, în ziua-aceea
Palaéz minuni făcu.

LII.

„Vrînd a cerului regină
Şi fecióra preacurată
Ca să cucerim Valencia
Cu-ajutorul ei ceresc,
Să te duci la Mauri, Pedro,
Să grijeşci de cei ce sufer
Şi pe cei morţi să-i îngropi.
Celor biruiţi le spune,
La bărbaţi şi la femei,
Cum-că noi, în luptă mândri,
Suntem cei mai blîndi în pace,
Generoşi şi 'ndurători.“

„Fă-i să vină-aici la mine
Să vorbesc cu ei, eu singur,
Pentru-a sa soţie nimeni
Şi comori să nu se témă,
Că-mi lipsesc pentru tesauri
Scrinuri, ér pentru neveste
Îmi lipseşte-un harem. Una
Mi-e soţie legiuită,
Una e nevasta mea.“

„Alvar Fanez, sus! alérgă
La sêrmana mea Ximena;
Ad'o 'ncóce cu copiii.
Iea şi ceva bani cu tine,
Pentru ca gătite bine
Ici să vină şi să vedă
Cest oraş frumos şi ele
Şi pe Cid, amicul lor.“

„Apoi trei-deci mărci în aur
Iea cu tine şi le pune
Lui Sânt-Petru pe altar.
Iea şi două mii monete
De argint pentru ovreii
Israel şi Benjamin
Cei oneşti; le di să-mi ierte
Cea dintăiu a mea minciună,
Ce 'n vieţă o-am vorbit.“

„Cele două lădi închise,
Cari le-au dus ca ipotecă,
Le credeaú de aur pline,
Şi-au fost pline cu nisip.
Totuşi nu fu 'nşelăciune,
Că-cî în lădi era cuvîntul
Meu, şi-aceia-e aur pur.“

„Antolinez, tu 'nsoţesce
Pe-Alvar Fanez, că-a lui limbă
E cam leneşă, dar limba
Ta vorbeşte bucuros.
Sus! şi spuneţi şi Ximenei
De-ale noastre întéplări
Ajutaţi-i în cântare,
Că-cî în césuri bune cântă
Cu ghitara bucuros.“

„Împreună şi la curtea
Regelui apoi să mergeţi;
Şi să-i daţi aceste daruri,
Cu smereniă rugându-l

Să vă lase 'ncóci s'aduceţi
Pe soţie şi copile.“

„Câte 'n limba-ţi ostăşescă
Veí avea să spui, să nu-ţi uiţi,
Alvar Fanez, un cuvînt.
Chiar de-ai face ca să ridă
Vrunul din vitejii curţii
Dela şcola cea domnescă;
De-ale mele planuri alţii,
Cum şi de-ale tale vorbe
Îşi vor bate joc. Fă astfel,
Ca invidiei să-i crepe
Fierea 'nveninată 'n sín.“

„Acum mergeţi, prieteni, mergeţi;
Cînd ve veţi întorce-aceia
Séu m'aflaţi ca 'nvingetorul
Altor Mauri, ai mei duşmani,
Séu că nu m'aflaţi de loc.“

LIII.

Ajungînd acum la Burgos
Regelui sárutá mîna
Alvar Fanez de Minaya,
Antonilez lângă el.

„Îţi trâmite-aceia daruri
Preasmerite, 'nalte rege,
Un vasal măreţ, pe care
Din regat l'ai esilat.“

„Ca să nu m'înel nici singur
În solia mea, dá-mi voe,
Să-ţi spun chiar acele vorbe
Pe cari Cid mi-a dis să-ţi spun,
Că-unde nu e Cid, sunt eu.“

„Astfel dice: „Din Valencia
Îţi trâmít ce se cuvine
Dommului dela vasal.
A asprimei pomenire,
Ce mi-ai arétat, o rege,
Mi-a ieşit din piept de mult;
Ba mă bucur, că-cî ea multe
A făcut spre-a mea mărire
Şi pentru regatul téu.
Ţie-ţi va aduce Fanez
Cai cavaleresci o sută
Cu covórá şi cu hamuri,
Toţi conduşi de-o sută sclavi,
Treí-deci de chei de casteluri
Şi cetăţi într'o cutiá,
Pe cari ţie tradătorul,
Pe cari Cid ţi le predá.“

„Mândru-mi plătesc datoria,
Rege, eu, cu bunurile
Unor regi avuţi învinşi.
Bietul esilat, o rege,
Cărui nu-i lăsaşi nimica,
Póte numai cu averea
Altora te mulţami.“

„Alvar Fanez, solul, este
Un ostaş, ce încă şciá
Să-şi câştige pânea sa;
El nu-ţi cere daruri, rege,
Cere numai, ca 'n mészura
Vredniciei să-l primeşci.
Ce n'am dobândit eu însumi,
Ţeú el meritá să-i dai.“

„„Vorbele de cinste-s ieftini,
Dar aduc folose multe
Unui rege bun, că-cî ele
Multe inimi îi câştigă,
Pe când vorba rea-i răpeşte
Cea mai credincioasă chiar.

„„Că-ţi e credincios Cid, rege,
Nu te 'ncrede-acestei pilde;
Mulţi sunt pôte bravi ca dînsul,
Generoşi ca el puçini.
El de bine-afă să-ţi serve,
Alţii ar afla de bine
Pentru-ocară să-şi răsbune.
Cel ce dede lui Bellido
Arma, pôte altor trei-deci
Să le-o dea, de le plăteşte.
N'a 'nceput cu linguşire
Şi Bellido la Don Sancho
Pân' l'a dus de l'a ucis?

„„Cine pe lingăi scuteşte,
E silit ca să le facă
Tot aşa şi 'n viitor;
Sunt lingăi, carii-şi răsbună;
Din a gurei lor dulcătă,
Rege, fă-ţi un scut şi astfel
Veî vedea ce fel de pază
Va fi asta pentru tin'.

„„Tu vei dice că din gura
Ne'nfrînată-a lui Rodrigo
Nu-ţi auđi decăt poveţe?
Da! pierdură mulţi regi capul
Prin învătăuri prea multe;
Dar acel ce nu primeşte
Nici un svat, e 'n veci pierdut.““

Glasul îşi rădică-un conte
Şi ridînd cu hulă dice:
„Vorba-e, mai bine-ađi, ca mîne
Vrea să vină Cid la Burgos
Ca să predice mereu.“

Alvar Fanez de mânia
Îşi împinge 'n cefă coiful
Şi scărînd din dinţi le strigă:
„Cin' cutéză-aici să sufle?
Unde nu e Cid, sunt eu.“

Toţi tăceau. Ér Antolinez
Începu cu dulci cuvinte;
Glasu-î blând mişcase astfel
Sufletul Monarchului,
Încât lasă pe Ximena
Ca la soţul ei să plece,
Marele şi bravul Cid.

LIV.

Ajungînd Dona Ximena
După-o lungă despărţire

În Valencia cea frumósă,
De vitézul Cid cuprinsă,
Cu copilele trăieşte
Mama şi cu prea iubitul
Cid, cinstiţi de tótă lumea,
Fericiti şi desfătaţi.

Când de-odată vine vestea:
Miramamolin cel Mare
Ar veni cu tari armate,
Cinci-deci de miî calărime,
Pedestraşi chiar fără număr;
Vine tare spre Valencia
Vrînd lui Cid a i-o răpi.

Cid, acum deprins în arme,
Forturile le 'ntăreşte
Cu ostaşi şi cu merinde,
Cavalerii 'nbărbătează
Vesel, ca de obicei.
Duce pe Dona Ximena
Şi pe fete-apoi în turnul
Cel mai mare din castel.
De-acolo vedeau departe
Peste mare cum vin Maurii,
Cum aşedă cu iutelă
Şi cu grije corturile
Între strigăte resboinici
De trompete şi de cornuri.

Mare spaimă simţi mama
Şi copilele, că-cî astfel
De ostiri de-odată ele
Pân' atuncea n'au vedut.
„Până voiî trăi,“ le dice
Cid, „să nu vè temeţi, dragă,
N'aveţi frică, şi nici griji.
Pe-aceşti ómeni toţi voi mîne
Biruiţi îi veţi vedea.
Fetelor, cu-a lor avere
Zestrea vi se va 'nmulţi.
De sunt mulţi, cu-atât mai mare
Pradă facem pentru-altarul
Din Valencia; ea mîne
Spre-a poporului mirare
La picioare vè va sta.

Într'aceea vedînd Maurii
Îmbulzindu-se spre porţi,
Dice: „Alvar Salvadores,
Mergi şi pune-ţi armătura,
Iea cu tine două-sute
Călăreţi din cei mai sprinteni
Să faci gónă 'ntre păgâni.
Să se bucure Ximena
Şi copilele, privind.“
Abia dice şi se 'ntemplă.
Cu tumult alérgă Maurii
Toţi în trapéd cătră corturi;
Cel ce nu scăpa, cădea.
Dar aici se 'ntorc cu toţi

Şi, fiind că Salvadores
Prea departe 'n ei pètrunse,
Cade 'n mâna Maurilor
Pân' ce Cid cu multă gloriă
Îl scăpă a dóua ăi.

LV.

Întocmindu-şi bine óstea,
Pedestraşi şi calărime,
Cid purcede din Valencia;
Ies afară toţi pe „Pórta
Şerpelui de apă“ 'n câmp.

Stégul îl purta Bermudes;
Hieronym episcopul
Înarmat cu óstea plécă
Contra regelui barbar,
Miramamolin numit,
Ce veni sumet cu cinci-deci
Miî ostaşi calări, să smulgă
Ér lui Cid frumósă pradă,
Al Valenciei regat.

Pomenindu-se creştinii
Faţă 'n faţă cu-atâţi Mauri,
Ei puçini, ér Mauri mulţime,
Fură toţi cuprinşi de gróză,
Pân' s'arată pe Babeieca
Cid în arme strălucite
Şi le strigă: „să ne-ajute
Dumnezeu şi Sântul Iacob!“

Între Mauri dá năvală
Împărţind loviri de mórte,
Până-şi scaldă braţu 'n sânge;
Care cum se dá aprópe
Îl dá jos cu-o lovitură.

Dă de-al Maurilor rege
În tumult, îl nimereşte
De trei óri, dar tot de trei óri
E scutit de armatură,
Până când se tupileşte
După-un dél într'o cetate
Închinând câmpul lui Cid.

Din mulţimea ce-o aduse
Miî puçine-i mai rămase,
Cei vii prizoneri cădură.
Tabéra 'n argint bogată
Şi 'n cai nobili fu prădată;
Ér în cortul cel mai splendid,
Din câte-au vedut creştinii,
S'afra Alvar Salvadores.

Cid şi ceilalţi, veseli fórte,
Toţi se 'ntórseră 'n Valencia.
Mama şi-ale ei fetiţe,
Carî din turn priviră lupta,
Vesele primesc pe Cid.

(Va urma.)

Despre montanistică şi însemnătatea ei.

Între factorii principali ai economiei naţionale se numără producerea primitivă, industria şi comerciul. Aceşti factori stau în strînsă legătură unul cu altul, aşa încât cu tot dreptul putem dice, că: înaintarea şi lăţirea producerii primitive atêrnă dela industria şi comerciul, şi că tot aşa primul factor ajunge la deplină perfecţiune numai prin mijlocirea celor două factori din urmă.

Prin economiă primim uneltele pentru îndestulirea necesităţilor nóstre. Prin singuraticile graduri ale economiei putem primi singuraticile avuţii înainte de tóte în starea primitivă, érá după aceea le putem transforma măi uşor, preţui măi avantajios şi apoi preda comerciului în mod măi raţional.

Agricultura şi esplotarea bogăţiilor subpămîntesci

sunt producătorii primitivi, pe cari trebuie să-i ia în considerare ori care stat cultivat. Cu perfecționarea acestora câștigă industria un avânt mai mare, ér relațiunile comerciale capătă o estindere mai considerabilă.

Agricultura și cultura minelor sunt însă două întreprinderi de natură foarte opusă. Până când prin agricultură se cultivază suprafața pământului în direcțiuni foarte variî, cultura de mină se ocupă cu monotona lucrare internă a pământului. Mai departe: până când agricultura atîrnă mai mult seû mai puçin dela climă, cultura minelor nu cunoșce nici o schimbare climatică, ci modurile de exploatare pot fi aceluși la poli ca și la ecuator.

Luând în mână o cartă generală-geologică a singuraticelor continenturi, ne vom convinge îndată, că mai tóte țările și-au primit hotarul lor dela natură. Din punctul de vedere al formării și constituțiunei lor însă, munții ca și câmpiile celor mai multe ținuturi sunt în relațiune foarte intimă, și această relațiune nu se observă numai pe suprafața pământului, ci și în internul seû. Strînsa legătură a suprafeței pământului se póte vedea mai bine din vegetațiunea ei.

Multe țeri sunt înzestrate dela natură cu cea mai mare frumseță și rodire, dar numai târziu după formarea lor au venit locuitorii la convingerea, că o populațiune numai atunci póte ajunge la un grad mai înalt de cultură, decă se nizeșce a întrebuița tóte produsele naturale ale teritoriului ei. Numai după ce și-a împlinit un stat acest scop măreț, adică numai după ce a ajuns la culmea conchistelor pe propriul seû teren, póte să începă a-și înălța gloria prin cuceriri în afară.

Prin conducerea rațională a economiei, populațiunea póte primi un aședemînt sigur; éră prin administrațiune înțeleptă creșce venitul statului, prin urmare miseria și proletariatul se tot micșoreză. Decî nisuița principală a statului ar trebui să fiă îndreptată într'acolo, ca factorii amintiți să fiă pururea în legătură reciprocă, adică să se exploateze și evalueze bunurile și produsele naturale, și apoi să se predea consumațiunei. Spre a putea ajunge la acest scop, trebuie să se cultiveze cuviincios și cu judecată întreprinderile din singuraticile ramuri, ținendu-se pururea înainte punctul de vedere național-economic și financiar.

Corpurile naturale le-a împărțit natura într'un mod foarte miraculos. Împregiurarea că tóte câte există, nu au nici când liniște seû pace, ci trec mai nainte seû mai târziu prin diferite schimbări esențiale, a permis să se esplice respândirea corpurilor naturale, care sunt pe suprafața planetei noastre și în internul ei. Corpurile de pe suprafața pământului se pot afla, cultiva, perfecționa seû apretui foarte ușor, éră tesaurii eternei adâncimi pretind o muncă străordinară spre a putea fi aduși la lumina zilei.

ÉR știința, care conduce la bunurile naturale subpămîntești, întreprinderea de a câștiga și scóte la lumină metalele și petrele folositoare omenimei, se numeșce montanistică. Produsele câștigate prin această întreprindere sunt: produse primitive.

Mineralele nu înmulțesc numai tesaurii unui stat, prin valoarea lor întrinsecă, ci dau tot-deodată industriei și comerçului ocaziunea de a se desvolta în lăuntru și în afară. — Prin cultura minelor se înpopuleză și se întrebuițeză spre a înmulți venitul statului locurile muntoșe, care altfel ar rămânea deșerte și fără venit. Cu alte cuvinte: Mine-

rele sunt în faptă unicele căi, prin care se pot înmulți cu siguranță avuțiile țerii, și prin urmare sarcinile cetățenilor pot deveni din ce în ce mai moderate.

Desvoltarea minelor se póte urmări din întunerecul timpului antic, și începutul lor are a se mulțami întemplării, care a permis a se găsi unele bucăți de metale. — Popórale la început și-au îndreptat atențiunea numai la strălucirea și scilpirea aurului și a petrilor scumpe. Scule și-au făcut înaintea „timpului de fier“ din petrii scumpe. Pe vremea lui Moise erau deja cunoscute cele mai multe petrii scumpe. Sceptrul preoților principalii era provécut cu 12 petrii diferite. După sânta scriptură acestea au fost un carneol, un topaz, un smaragd, un rubin, un saphir, un iaspis, un hyacint, un alhat, un ametist, un chrisolit, un onyx și un beril. Altarul strălucia de aur. — Acest metal, aurul, cu colórea și luciul seû era la început foarte prețuit de ómeni.

După cum ne arată istoria omenirei, aurul, argintul și arama au fost primele metale, care s'au aflat și s'au întrebuițat parte ca unelte de tótă specia, parte însă ca înfrumșetări și ca scule. Cu deosebire locuitorii Asiei anteriore și ai Egiptului, cari au ajuns mai întâiu la cultură, au căutat și întrebuițat foarte de timpuriu metalele numite.

Aurul se află în natură mai totdeuna în stare masivă, adică în stare liberă, pe când celelalte metale apar mai mult în combinațiune și amestecate cu alte minerale, formând astfel așa numitele esuri¹⁾, care înainte de întrebuițare trebuiesc supuse unui proces technologic-chemic. Această împregiurare a fost cauza, că aurul era foarte prețuit nu numai în locurile, unde se afla mai rar, ci și acolo, unde apărea mai des în cantități cu mult mai însemnate. — Decî nu încape îndoielă, că exploatarea aurului a fost mult timp ocupațiunea ómenilor. Însă deóre-ce aurul se află adese-ori în nisipul de pe suprafața pământului, de aceea nu era de lipsă să se facă întreprinderi în adâncimi mai mari, ci a fost de ajuns să se caute numai prin gropi la suprafața fără vre o greutate mecanică.

Adevérata cultură a minelor și-a luat începutul numai, când s'a cunoscut prețul argintului și s'a aflat modul de a topi esurile de aramă.

E drept, că natura concede omenirei să caute și întrebuițeze tóte bunurile ei. Ea a format corpurile nefuslețite astfel, ca făptura inteligentă să se pótă folosi de ele: însă darurile ei sunt așa de ascunse, încât căutarea lor e împreunată cu cele mai mari greutăți. — Cu timpul se înmulțiră trebuințele ómenilor, ér materiile subpămîntești deveniră tot mai rare. Prin urmare omul a trebuit să pëtrundă cu lucrarea sa tot mai afund și cu greutate tot mai mare. În astfel de împregiurări minorul, condus de inteligență, deveni unul dintre cei mai diligenți și mai serioși lucrători; îndemnat de propria sa conștiință, începu a afla cele mai ingenioșe unelte spre a putea străbate cu mai multă siguranță și iutelă în adâncimea întunecósă. Acesta se putu îndeplini prin descoperirea ferului, care mai târziu s'a prelucrat în așa numitul oțel. Decî fierul deveni prin străformările sale un material foarte folositor în viața comercială-socială; printr'ensul s'a aflat un mijloc, cu care minorul póte străbate mai repede în adâncimea

¹⁾ Francezii le numesc minérais.

pământului. — Mulți secolii s'a continuat lucrarea minelor numai cu unelte de fier séu de oțel, ba și acum în timpul invențiunilor tehnologice se întrebuintează mai cu sémă în minerele, unde constituțiunea pământurilor e foarte solidă și unde trebuie să se esecutive o lucrare, dela care se cere să dureze mult în stare curată și regulată; așa d. e. în stóle principale, în puțuri ș. a. ¹⁾.

E drept, că în minele antice încă de pe timpurile Romanilor se află puțuri și stóle părăsite, care vedesc o diligență minunată; așa d. e. din mapele romane, care se află tipărite la Nürnberga în tabelele Peintingerice, se póte

vedea foarte clar, că în comitatul Cărașului (din Bănat) au esistat în diferite locuri muntóse foarte multe mine. Acesta se probéză prin aflarea lampeilor de mine, a topitórelor, moneteilor, petrilor memoriale etc., de unde urméză, că Românii nu au fost numai cuceritori în părțile montane ale Daciei, ci și cultivători ai industriei. Înse urme de vre-o lucrare artificiosă séu vre-o învingere înțeleptă a pedecilor respective se pare a fi foarte puține. Lucrarea s'a continuat numai acolo, unde se află mineralele în cantități mai mari, și unde era mai ușor a se căuta și a se scóte la lumina ăilei. De vre o manipulare sistematică, precum se póte vedea în timpurile nóstre la tóte minele din țerile mai civilisate, nu

era atunci nici vorbă. — Dar nici nu s'a putut aștepta mai mult pe timpul acela! Lucrătorii erau numai sclavi și criminali, carii fiind tiranisați lucrau în mine fără vre un interes.

Târđiú după descoperirea Americei se innălță și industria în Europa întregă. Ea, industria, avu lipsă și de

¹⁾ Găurile perpendiculare, de formă pătrată, poligonă séu eliptică se numesc puțuri (în Bănat pravăt), érá acelea care se fac în direcțiune mai mult séu mai puțin orisontală și care au de regulă o formă de trapez, se chiamă stóle (stula?).

Francezii le numesc puțuri și galerii.

Nota aut.

Red.

alte materii, pe care numai cultura minelor le póte oferi. Între aceste materii minerale cele mai însemnate sunt fierul și cărbunii de petró. Améndoué își află întrebuintarea lor foarte lățită, suplinind diferite corpuri în diferite ramuri ale vieții practice. — Industria din timpul mai nou ne arată foarte clar, că prețul fierului a scăđut tare, érá întrebuintarea sa se tot lățeșce. Cugetând d. e. numai la aplicarea sa în arhitectură, suntem foarte aplecați a crede, că va veni timpul, când modificarea fierului va concura în proporțiune dréptă cu ori ce materiale de zidit.

Lățirea cărbunilor de petró încă e mai tot așa de însemnată.

Întrebuintarea fierului la diferite mașine, a cărbunilor de petró ca material de topit și de încălđit, a dat celor mai multe negoțuri, ba întregului comerț, o formă de tot nouă. Împreunarea fierului și a cărbunelui de petró la căile ferate forméză pe terenul comunicațiunii o epocă extraordinară.

Din cele ăise până aci și din alte împregiurări cunoscuté în viața practică se póte vedea fără indoélă însemnătatea montanisticeii.

Însé cu cât e de însemnată cultura de mine, cu atât e mai periculoasă întreprinderea ei. Minorul este espus la foarte multe pericole! Ici curge apa din tóte părțile împedcând continuarea lucrului și periclitând viața ómenilor; co-

lo amenință gazuri irespirabile séu inflamabile; érá uneori se dărimă — prin cutremuri séu prin rėzimarea neglijentă — coperișul minei și în acest mod se îngropă de vii sėrmanii lucrători. Cu un cuvėnt: viața minorilor se sfėrșeșce cu mult mai înainte de timp.

Minorul întră în baie, făr' a șei sigur: peste ce fel de pedeci va da, și unde sunt pericolile amenințátore? La lumină slabă caută să-și începă lucrul séu, sperând că tot va afla odată cei din urmă tesauri din sínul pământului.

Pentru ca să póta minorul pricepe și întrebuinta pe

Archiducesa Maria Christina. (Pag. 344.)

deplin puterile naturii, pentru a-și ușura lucrul, pentru a ajunge sigur și iute la scopul propus și la o răsplată însemnată, trebuie să chieame în ajutor știința care se uimește în genere știința montanistică. Această știință cuprinde în sine mai multe ramuri din științele naturale, dintre care vom aminti numai pe cele mai generale și mai principale.

Cea dintâi știință e așa numita mineralogică, cu care stă în strinsă legătură geologia, sevă știința despre structura și formarea cōjei pământului.

Mineralogia ne învață a cunoaște diferitele calități ale mineralelor, adică a corpurilor naturale organice și de o masă omogenă; érá geologia ne arată natura și dezvoltarea pământului dela prima sa purcedere până în timpul istoric. — Pământul nu a avut la început acele însușiri, pe care le observăm acum, ba din contră: dela începutul său a trecut prin modifițiuni foarte diferite, care nu se pot examina la oaltă și de odată. — Dintre aceste modifițiuni cea mai însemnată e starea de presinte a pământului; că-cî numai acesta se pōte observa de-a dreptul. Tot ce putem dice despre starea antică-geologică a planetei noastre, se pōte deduce numai din esaminarea strictă a stării de față. — La esaminarea naturii pământului se nasc următoarele întrebări: Ce formă, ce mărime și ce calități fizice posedă pământul, din ce fel de materii se formază partea accesibilă a cōjei lui, ce fel de puteri au avut și au încă și acum influință asupra suprafeții sale, în ce mod au purces diferitele pământuri și petrii, care formază cōja lui, și în fine: cum a fost dezvoltarea pământului, respective a organismelor de pe el?

De aici urmază, că: geologia e una dintre cele mai folositoare științe; că-cî ea conduce pe minor nu numai la aflarea esurilor și a altor materii scumpe din lăuntru munților, ci înlesnește cele mai positive moduri spre aducerea lor la lumină. Geologia, împreună cu paleontologia¹⁾ ne ajută ca să putem cunoaște starea de mai na-

¹⁾ Paleontologia e știința petrifițiunilor, adică știința organismelor anticî; ea ne arată starea florei și a faunei de odinioară, începând din timpul acela, unde și-a primit prima viață organică activitatea sa.
Nota aut.

inte a organismelor și străformarea acestora în decursul neșciutelor miî de seculi antiistoricî.

Basa mineralogiei și a geologiei e chemia! Că-cî produsele minerale, esurile de fier, de plumb, de aramă nu au nici o valōre în viața comercială; acestea nu se pot întrebuița în starea lor primitivă, ci trebuie topite și străformate astfel, ca să se pōtă omenimea folosi de ele. Aceste străformări tehnice numai prin cunoștințele chemice se pot aduce la un rezultat corăspunđetor¹⁾.

La rădicarea și innaintarea montanisticeî ar trebui să se ia în considerare încă și determinarea bunelor legi despre relațiunile iuridice ale montanisticeî și orânduéla lucrătorilor, care stă sub paza autorității statului. Deslegarea acestei probleme stă deja mai în tōte statele europene în mâna administrațiunei publice și se efectuește prin așa numita lege montanistică.

Afară de aceea cultura rațională a minelor pretinde și dezvoltarea minorilor și a intendenților apți, diligenți, inteligenți și morali. Această temă tot statul trebuie să o deslege prin diferite institute școlastice-montanistice.

Minorul calificat științifice trebuie să cunoască și alte științe esacte! Așa d. e. mecanica, architectura, geometria practică-montană și altele.

Nu vrem să vorbim aci despre tōte aceste deōre-ce ar trebui atunci să intrăm prea sistematice în știință, ceea ar obosi pōte pe cetitorul laic. Decî vom încheia de astădată cu acea însemnare, că dela ori care minor se recere o seriozitate esemplară, érá Românul având și această însușire, de aceea tinerimea română studiosă ar face bine, decă s'ar supune științelor naturalî, respective științelor montane cu mai mare pasiune. Negreșit alte științe încă sunt folositoare, dar tinerimea noastră se aplică cu predilecțiune la iurisprudență, fără a considera cât de necesară e montanistica și în genere științele esacte pentru dezvoltarea buneî-stării comune. Gloria românismului s'ar rădica, decă am face în viitor propășiri gigantice pe terenul științelor esacte!

G. Pocrean.

¹⁾ Veđi „Chemia și Istoria ei“ din „Buciumul Român“, anul al III-lea Nr. 1. Iași.
Nota aut.

Asarmi.

Novelă istorică originală de Jason Bianco.

Precum un vis dulce dispărând lasă după sine o impresiune plăcută în sufletul omului, așa și timpul vechi a lăsat timpurilor noué câte o amintire duiōsă despre esistența unor ființe mărețe, care mōrte încă trăesc. Resfoind paginile prăfuite ale istoriei antice ne vom opri la timpurile, când omenimea în tot obiectul și în tot fenomenul natural vedea un deū, când instinctul propunea religiunea și totuși morala ne-a lăsat modele mărețe.

Ne aflăm pe pământul Asiei, légănul genului omenesc, privind un rege puternic al Persiei, pe Cosroe, al cărui lucéfér strălucit cade de pe firmament și se stinge pe un mormânt rece ... Aci plâng două ființe plāpānde, ca două trandafiri de primăvară ... Una e tristă ca o piramidă cuprinsă de viscole în pustiă ... Cealaltă însă, prin negurile ce umbresc gândurile ei, mai zărește o scintilă de lumină mângăetōre: speranța domniei! ...

Acésta este Turon, fiica mai mare a lui Cosroe. Ea

și ajunse pe tronul regesc, dar florile din cununa vieții sale fură curând atacate de brumă și cădând una câte una acoperiră movila unui nou mormânt regesc.

Tronul érá-și veduiv! Frumōsa Asarmi, sora reginei Turon, trebuia să-l ocupe. Dar ea nu se simția fericită de acest favor al sorții, ci se înfiora și de cugetul că odată, cu voe său fără de voe, corōna va împodobi capul său. Ea își dicea: „Când regele șede pe scaunul mărireî sale, atunci îi apasă umerii mai mare povară.“

Asarmi nu era amica domniei, precum lumei îi plăcea a crede. Într'o di, o veste impluse orașul, că fata cea frumōsă a regelui e lunatică. Această faimă se esplică prin împregiurarea, că tinera fată în noptile lunose s'a putut observa adese-orî plāngēnd la mormântul familieî.

Narisa, amica ei intimă, cerca să o convingă despre reul ce-î pōte cauza o întristare prea mare, și așa mai alina delirul sufletului ei.

După multă frământare, în fine Asarmi se decide a primi coróna. Actul solemn însă, s'a împlinit într'un mod opus datinei eređite. De față era un mic număr de nobilime, în frunte cu Hormoz, satrapul Carasoniei, un mare vânător de interese proprii. Cu atât mai bine reprezentată a fost clasa poporului de jos, căruia îi adresă și regina mai toate cuvintele salutătoare. Acastă întâmplare produse în nobilime un resimț și recelă către Asarmi, și numai frumseții ei se atribuește împregiurarea, că nemulțămirea nobilimei nu s'a exprimat conform spiritului epocii.

Focul însă ardea sub spuză, deși singurul său efect a fost izolarea reginei.

Simțul buneii cuviințe și al curteniei rămase neatins numai în sînul lui Hormoz. Acesta da lucrului o altă coloré și nu e mirare, când el era sclavul unei patimi ce-l orbise destul pentru a-l face să presupună că inima reginei suferă de aceeași bôlă ca a lui.

Hormoz iubia . . . Asarmi jelia și desprețuia lumea . . . Între inimile lor era dară aceeași opozițiune, ca între magneții de poli contrari. Hormoz cerceta palatul în totă ȕiua, ér regina își afla totă petrecerea în convorbiri cu sêrmanii asupriți de sôrte, cari implorau milă și pe cari Asarmi îi dăruia cu mână bogată.

Narisa, în credință, că ar face o plăcere reginei, sfătuindu-i mai multă economie, ȕise odată:

— „Dómna mea, pentru-ce împărțesci averile cu toți flămândii din lume, dela cari nu poți spera nimic? Bunătatea Ta ar trebui simțită de sufletul tronului . . . de cei mari . . .“

— „Frumóse vorbe,“ răspunse Asarmi suridénd. — „Dar eú nu împărțesc comorile ca să se risipescă, ci le sémén ca să sporescă; în cas de lipsă voiú să le aflú în tot locul. Pe sêrac îl mulțameșci cu darul, pe cel mare cu tractarea afectuóasă; așa se dobândesc inimile, și când ți-ai asigurat simpatiile tuturor, dispui de toate comorile naturei.“

O discuțiune viă se născu de aci și se continuă până către mieđul nopții; atunci amicele se sărutară și se despărțiră intrând în cabinetele de dormit.

Asarmi rămase acum singură. Cugetări adânci o cuprinséră; sufletul ei rétăcia în timpuri trecute și i se părea că pe dinaintea ochilor ei trec umbrele tuturor morților dela crearea lumii până atunci. Vorbind în sine Asarmi se preámbla prin cameră, legănându-se în umbra nopții ca o trestie de baltă la suflarea zefirilor. Din când în când se opria la feréstră și se îngâna cu dómna visurilor, care-o privia încântătoare din adâncul cerurilor . . . Într'un minut, când Asarmi se părea răpită în acea lume fericită unde pluteșce luna, pe sub ferestrele palatului resună lin un cânt melancolic repetit de ecouri:

Doué stele cu zorí line	Dar ca cele doué stele,
Am zărit în calea mea,	Stele mândre ce iubesc,
Și d'atunci tot în suspine	În rétăcirile mele
Rétăcese din stea în stea.	Nicăiri eú nu găsesc.

Ah! ochi dragi, divine stele,
Luminați făr' a 'nceta
Pe cărarea vieții mele;
De-acum alte n'oiú căta!

Asarmi tresări ca atinsă de un curent electric, și ȕise în gândul său: „. . . Acésta e pentru mine . . . Cunosc lira de pe tril, ca pasêrea de pe glas . . .“ Ea aruncă o

privire pe feréstră, dar věđu numai o umbră omenescă lunecând pe stradă în rađele lunei, și apoi disparénd. Regina rămase indiferentă și se cufundă érăși în cugetările sale fantastice; ea se lăsă să cadă într'un scaun, pe care bucelele undulătoare ale pêrului ei îi ascuseră, precum o salcie plângătoare ascunde cu ramurile sale un mormént. O sguduitură scutură pórtă palatului; Asarmi nemișcată aștepta repetarea fenomenului. După un scurt interval de tăcere, cine-va bātu în ușa salei și ceru intrare. Era Hormoz. El era în armătură complectă. Asarmi deschise ușa și la vederea ostașului, cuprinsă de óre-care spaimă, se retrase cu trei pași îndêret și voi să vorbescă, dar Hormoz o preveni.

— „Dómna,“ ȕise el, „nu fi mișcată de acésta visită extraordinară, că-cí necesitatea frânge legea. În nóptea acésta nu am închis ochii, am fost sentinela garnisónelor, castrelor și poliției. O bandă de hoți a jăfuit și asasinat o familie în cetate; banda este prinsă și arestată. După acésta scenă tristă apăru un fenomen cêresc minunat: o stea cu códă se rădică spre rêsărit și după o esistență de un minut se stinse cu un sunet puternic. În emisfera septentrională se innălță un urlat satanic, ca și cum ar fi năvălit infernul să ruineze întréga operă divină. Mi s'a împlut capul de idei, că póte Tătari de peste Himalaja vor fi întreprins o expedițiune cuceritoare. Aceste sunt semne ce inspiră grije . . . și cer esplicațiunea Magilor.“

Asarmi asculta nepăsătoare istorisirea satrapului, ea simția că acele cuvinte erau numai punctul de trecere la o conversațiune de altă natură.

— „Dómna,“ continuă Hormoz, „am să-ți povestesc și o altă curiositate. În nóptea premergătoare inaugurării Stăpânirei Tale m'am visat călătorind pe malurile Eufratului romantic. Contemplam mărirea naturei, ca un astronom și ca un poet, când, étă, o stea frumóasă părăseșce cerul și cade înaintea mea pe pământ, pe care-l prefăcu într'un raiú infinit . . . Eram fericit . . . Doriam să nu mai mor . . . Dar în acel minut de fericire lătratul unui căne îmi împărșciă visul. M'am deșteptat și . . . am suspinat adânc . . . věđénd că fericirea fusese numai un vis înșelător . . .“

— „Satrape,“ observă Asarmi suridénd, „óre toate sunt visuri, câte mi-ai povestit? Acésta e o vorbă. Dar veđi, domnul meú, un vis numai ce influință are asupra inimilor omenesci; ce să cugeti despre o realitate, care nu este totdeuna ce se pare?“

Peste fața lui Hormoz trecu un suris bizar, pe frunte-i se depuseră neguri de profunde cugetări, ér ochii sêi scînteitori aruncau nișce priviri săgetătoare în fața delicată a reginei.

— „Domnule Hormoz! fără a-mi aroga calitățile unui fisionomist, ași fi în stare să-ți descoper dispozițiunea sufletescă în care te afli; și fără să fiú medic bogat în cunoșcințe, ași fi aprópe sigură că-ți voiú spune ce te dóre. Eșci predat cu totul în brațele grijilor, de sigur afacerile publice ți-au preocupat inima. Ah, domnul meú, tot lucrul greú început în óra bună și continuat pe cale rașională — este ușor . . . Lasă grijile la o parte! . . .“

Urmă un dialog lung și fórté viú între aceste doué persóne. Hormoz, věđénd că regina nu consimte cu unele pretensiuni ale sale și nu apróbă dorința lui de a fi investit cu putere de dictator în stat, se aprinse mai tare la luptă.

Asarmi era atât de frumósă și de blândă, încât Hormoz se încuragea tot mai tare la întreprinderea pașilor săi temerari. Esteriorul satrapului era de altcum destul de măgulitor pentru a-și putea asigura simpatiile unei femei amabile, dar modul cum se apăsă regina făcu pe Hormoz să prevaadă îndată că speranțele sale în fine vor suferi trist naufragiu. El începu a se condamna pe sine: „Am să mor, numai odată am să mor și cu acesta sunt dator naș-

cerii mele; de mórte însă nu mă înfiorez, ci mă înfiorez vędënd cum natura predominază mintea... De acum sunt nebun și nebunului tóte-și sunt permise. Fără voe am intrat într'o luptă, în care laurii dobândiți în fața dușmanului vor cădea veștejiți... Tot una... Dómna mî-a dat ansă să nu cunosc lege, bună cuviință, eu voiú cerca să vęd până unde duce nebulia.“

(Va urma.)

Archiducesa Maria Christina.

Abia a trecut un an și jumătate, de când tinêrul rege al Spaniei, Alfonso, luase în căsătorie pe verișora sa Mercedes de Montpensier (în 23 Ianuarie 1878).

Acéstă unire, dictată de un amor fierbinte, cum póte să se nască numai în inima unui tinêr de 20 de ani, avu o durată scurtă. O mórte prematură smulse pe regina Spaniei din mijlocul unui popor, care o iubia, din brațele unui soț, care o adora. Abia după cinci luni de căsătorie, regele Alfonso rămase vęduv (26 Iuniú 1878). Diarele au adus amănunte multe despre durerea nemângăiétă a regelui. Esistența lui se părea sdrobotită. Alfonso nu mai părăsia Escorialul, unde petrecuse Mercedes de preferință, la masă i se puneau două tacâmuri și ochii regelui erau îndreptați necontentit cătră locul gol, unde ședuse soția sa adorată.

Ba, tinêrul rege voia cu orî-ce preț să depună coróna și să se retragă într'o mănăstire. Amicilor dinastiei și ai Spaniei le succese a-l abate dela acele idei. Ar fi fost într'adevăr trist pentru nenorocita țéră slăbită prin regimul femeilor și prin resbele civile să se vadă éráși în voea întêmplării. Regele Alfonso recunoscënd dară serioșitatea îndatoririlor sale, impuse tăcere inimei sale sângerânde și se hotărî a sacrifica durerea pe altarul patriei. Interesele dinastiei și liniștea țerii, căreia îi trebuie un tron ereditar, îl făcură să se gândescă la o nouă căsătorie.

Ómenii, cari au să se îngrijescă de destinele Spaniei, își îndreptară privirile asupra archiducesei austriace Maria Christina.

Maria Christina Desideria Henrietta Felicitas Rainera s'a născut în 21 Iulie 1858 și e cu un an mai tinêră decât regele Alfonso. Mamă-sa archiducesa Elisabeta, fiica archiducelui Iosif, fost palatin al Ungariei, născută în 1831, se căsătorise mai întâiú cu archiducele Ferdinand d'Este, care muri în 1849, și apoi în a doua căsătorie cu archiducele Ferdinand Carol, care încă muri în anul 1874. Unchiú principesei din partea tatălui sunt: archiducele Albrecht, eroul dela Custozza, și archiducele Guilelm. Frații archiducesei Elisabeta sunt: regina Maria a Belgiei și archiducele Iosif, comandantul suprem al honveșilor.

Archiducesa Elisabeta, fiitórea sócră a regelui Spaniei, este o femeie de o frumșeță imposantă și sémená forte tare cu împêrătésa Maria Theresia. Din căsătoria cea dintâiú are o fată, măritată după principele Ludovic de Bavaria.

Archiducesa Maria Christina, care încă în anul 1876 devenise superiora ordinului theresian de dame aristocrate din Hradsin în Praga, are o față gânditóre și prea seriósă pentru vârsta ei. Ea a moștenit frumșeța mamei sale.

Portul ei e maestos și grav, ca și modul ei de a cugeta, ceea ce a îndreptătit-o la ocuparea unui post, care rămâne tot gol până când nu se găsește o archiducesă capabilă de a-l ocupa cu demnitate. Acéstă serioșitate prematură nu o împiedecă de a fi fórte amabilă în societate; ba se scrie despre dënșă, că are sânge iute și că din ochii ei scînteiează focul plăcerii de vieță. Astfel este acéstă tinêră archiducesă, despre care s'a lătit vestea numai de câte-va săptămâni că este chiămată a ocupa golul lăsat de Mercedes în inima regelui Alfonso și pe tronul Spaniei. Se dice că Maria Christina a pus o condițiune la unirea ei. Fără îndoeală, aducëndu-și aminte de iubirea pasionată a tinêrului rege pentru reposata sa soția, se va fi temut ca nu cumva amintirea primei regine să împedecă pe Alfonso de a iubi pe a doua. De aceea a dis, că trebuie întâiú să se întêlnescă cu regele Spaniei, și numai decă inima îi va spune, că se va putea naște amor între ei, numai atunci va consimți la unire. Decă tóte acestea sunt adevêrate, tinêra archiducesă și-a câștigat un nou merit în ochii ómenilor șimțitori și dreptul de a fi aprețuită, cum se cuvine, de regele Alfonso. Se șciă, că și regele Spaniei e însuflețit de aceləsi șimțeminte nobile, de aceea a găsit fórte natural ca fiitórea sa să dorêscă, ceea ce doria singur.

Dar cum să se întêlnescă? Regele nu putea părăsi Spania fără învoelă Cortesilor, care pentru moment n'aveau sesiune. Așadar nu putea fi vorba de o vizită a regelui Alfonso în Austria. Se gândiră dar să alégă un loc de întêlnire la frontiera Franciei de cătră Spania. Sórtea cădu pe Arcachon la țermul mării, unde și sosi regele incognito în 22 August. Archiducesa Maria Christina îl aștepta.

Regele și archiducesa se întêlniră aci fórte des, parte la ospete comune, parte în excursiuni pe mare. Nu mai încape îndoeală, că fiă-care dintre dênșii aprețuind calitățile escelente ale celuilalt, în curênd se va învoi la o unire potrivită din tóte punctele de vedere.

Curênd după întrevedere, Cortesile vor fi conchiămate ad hoc, pentru ca să iea cunoșcință despre unirea proiectată și să voteze darurile de nuntă, după cum e obiceiul. Archiducesa ar fi dorit să aibă o suită de dame austriace, dar eticheta castiliană pretinde ca damele de onóre ale reginei să fiă spaniole.

Regele a părăsit Arcachon în 29 August; ér fiitórea regină a Spaniei cu vre-o două zile mai târđiú, în 1 Septembrie. Dënșă s'a întors la Viena, unde va petrece póte până cătră finea lui Octomvre, când se va duce în Spania. Cununia se va sërba la Burgos, ér nu în biserica Atocha din Madrid, în care s'a cununat Mercedes. Acéstă schimbare se face, pentru-că suvenirea reposatei regine e încă

prea próspectă, și chiar Cortesile nu voesc, ca într'o Ți de bucuriă, inima regelui să fiă turburată prin amintiri durerose.

Festivități n'au fost de loc la întâlnire, deore-ce vėduvia regelui nu durěză de mult. Afară de aceea archiducesa Maria Christina încă nu iubeșce petrecerile, nici dan-

țul, pe care le socoteșce incompatibile cu funcțiunea seriósă de abatesă, pe care o îmbracă.

Prin această unire, de sigur bunele relațiuni, care există între Austria și Spania, se vor întări încă și vor putea odată nașce fructe folositoare pentru amėndouė statele.

Descăntece din Bucovina.

I. De albėta.

N. a sinecat¹⁾
 Și-a mănecat²⁾
 Dela casă,
 Dela masă,
 Pe cale,
 Pe cărare,
 Gras și frumos,
 Rumen și voios.
 Dar când a fost
 La mijloc de cale,
 De cale și cărare,
 L-au tēlnit Vėntósele
 Și Frumósele³⁾.
 Din față l-au tēlnit,
 De pământ l-au trântit
 Gros negru⁴⁾ l-au făcut,
 Cu țernă l-au acoperit,
 Albėta 'n ochi i-au băgat,
 Făr' de vederi l-au lăsat.
 A prins N. a se tângui
 Și-a se glăsui
 Cu glas mare până 'n cer,
 Cu lacrimi până 'n pământ.
 Nime nu l'a vėđut,
 Nime nu l'a auđit,
 Numai Maica Domnului
 Din pórta cerului.
 Numai ea că l'a vėđut,
 Numai ea l'a auđit
 Și pe nume l'a strigat
 Și așa l'a întreat:
 „N. ce plângi,
 Ce te tânguești,
 Ce te glăsuești,
 Cu glas mare până 'n cer
 Cu lacrimi până 'n pământ?
 — „Eú cum nu m'oiú tângui,
 Și cum nu m'oiú glăsui
 Cu glas mare până 'n cer,
 Cu lacrimi pãna 'n pământ,
 C'am sinecat
 Și-am mănecat
 Dela casă,
 Dela masă,
 Pe cale,
 Pe cărare
 Gras și frumos,
 Rumen și voios.
 Dar când am fost
 La mijloc de cale,
 De cale, de cărare
 M'au tēlnit Vėntósele
 Și cu Frumósele,
 Din față m'au tēlnit
 De pământ m'au trântit,
 Gros negru m'au făcut,
 Cu țernă m'au acoperit,
 Albėta 'n ochi mi-au băgat
 Făr' de vederi m'au lăsat.
 „Taci N. nu mai plãnge
 Cu lacrimi de sãnge!

Nu te tângui,
 Nu te glăsui,
 Că eú te-oiú lecui!⁴⁾
 Maica Domnului
 Din pórta cerului
 Scară de-aur a slobođit,
 Pe dēnsa s'a scoborit
 Înaintea lui N. a eșit,
 De mâna drėptă l'a luat
 Dipe⁵⁾ sóre l'a înturnat
 Și-a pornit, și a plecat
 Pe drumul lui Adam⁶⁾
 La fântana lui Iordan
 Și-a tēlnit
 Trei surori a sórelii.
 Cu trei mătură,
 Cu trei greble,
 Cu trei diriticani,⁷⁾
 Cu trei măneci de mătasă
 albă.

Maica Domnului
 Cum le-a tēlnit,
 Cum le-a zărit
 Póla a întins
 Calea le-a cuprins
 Și le-a cuvėntat
 Și le-a întreat:
 „Unde mergeți voi
 Trei surori a sórelii?
 — „Că noi gemem
 Și ne ducem
 La fântana lui Dumneđeu
 S'o curățim de gozuri
 Și de gloduri! —
 „Nu mergeți,
 Nu vė duceți
 Voi trei surori a sórelii
 La fântana lui Dumneđeu!
 Că fântana lui Dumneđeu
 E curată
 Luminată
 Ca de Dumneđeu ce-i dată.
 Da voi mergeți
 Și vė duceți
 De curățiti albėtele
 De pe ochii lui N.
 Curățiti albėta albă.
 Albėta nēgra,
 Albėta roșiă,
 Albėta de 99 de feluri,
 Albėta de 99 de chipuri.
 Cătați-o 'n clestele capului
 În fața obrazului,
 În genele ochilor,
 În prejurul ochilor,
 În luminile ochilor.
 Curund⁸⁾
 Mai curund
 Cu greblele-o greblați,
 Cu fórfecele-o forfecăți,
 Cu măturile-o măturați,

Cu unghiile-o ciupiți,
 Din ochi mi-o fugăriți,
 Cu mănecile-o ștergeți,⁹⁾
 În póle mi-o puneți,
 La aria cu 'mblătitori o
 duceți,
 Ca 'mblătitori 'n grabă
 Mii și fărime s'o faci,
 Peste gardul țarinei s'o deie

Boii 'n córne c'or lua-o
 Și la mare că mi-or duce-o.
 Acolo să péră,
 Acolo să respără.
 N. să rămăe curat,
 Curat și luminat,
 Ca argintul strecurat,
 Ca sórele 'n senin,
 În vecii vecilor, amin!

N o t e.

Descăntecul acesta se descăntă în nouė Țile după olaltă desdeminėta până a nu resări sórele. După a noua Ți, cel bolnav trebuie să fiă vindecat. Se descăntă în ori ce Ți, fiă de fruct seú de post, și 'n fiă-căre Ți versurile de sus se repetěză câte de nouė ori una după alta, adică descăntecul se descăntă în nouė restimpuri.

Dēcă, după cum mi-a spus descăntătórea, o Romăncă din Ciudeiú, care mi l'a dictat, dēcă nu se descăntă în fiă-care Ți câte de nouė ori una după alta, atunci descăntecul nu e de nici o sémă, de nici un léc.

Descăntătórea, când incepe a descănta, prinde cu două degete măneca cămeșii drepte în palmă, érá cu celelalte trei degete iea o crenguță de mătură și o păreche de fórfeți și cu aceste obiecte descăntă dând încrucis asupra amėnduror ochilor. Dēcă însă descăntătórea dă numai asupra unui ochiú cu obiectele acestea, atunci tot descăntecul nu e nici de un léc, că-cí albėta se mută pe celălalt ochiú.

Mai departe, spune descăntătórea, că deși albėta se vindecă în decursul descăntării, totuși trebuie să se 'mplinėscă cele nouė Țile menite pentru descăntare, că-cí ne-implinindu-se, albėta éráși s'aruncă pe ochi.

1) „Asineca,“ după cum mi-a spus descăntătórea, însemneză a sili desdeminėta. S'a sinecat = s'a silit, s'a grăbit.

2) „A măneca,“ a se scula desdeminėta, de unde apoi și proverbul: „cine mănecă mai de diminėta, mai departe ajunge.“

3) Vėntósele și Frumósele sunt ființe daco-mitologice, despre care voiú scrie mai pe larg în Mitologia daco-romăna. De astă-dată voiú aminti numai atât, că amėndouė aceste numiri, după cum mi-a spus descăntătórea, se dau unora și acelora-și ființe mitologice.

4) „Gros negru,“ adică prea negru, de tot negru.

5) „Dipe“. Nu numai în poesia populară, ci și în vorba de tóte Țilele auđim pe Romăniú din comunele Crasna și Ciudeiú și cele de prin prejur rostind „dipe“ în loc de „după“. Așa Țic ei: „dipe-amėđ,“ după amėđi, „dipe-aceea,“ după aceea.

6) „Pe drumul lui Adam“. Acesta este unicul descăntec, în care se aminteșce de „drumul lui Adam.“ În tóte celelalte descăntece, farnece și vrăji, câte le posed eú până acuma, se aminteșce numai despre drumul

lui Traian seú Troian. Întrebând pe descântătoare: ce însemnă drumul lui Adam, ea mi-a răspuns: „D-ta vei şci dora mai bine decât mine cine a fost Adam, ce să-ţi mai spun şi eu!“

7) „Diriticanii“. Verbul a „diritica“ însemnă atâta cât a orându, a aranja, a curăţi în casă ca să fiă frumos. Substantivul „diriticanie“ însemnă aşa dară orânduélă, aranjament, îngrijire, diregere. Ambele aceste cuvinte se usiteză în mai multe comune din Bucovina. Sinonim cu a diritica e verbul a „oporui“, care, în înţelesul de a curăţi seú a aranja, se aude foarte adeseori la Români din Crasna şi Ciudeiú.

8) „Curund“ e provincialism, în loc de curënd, de grabă.

9) Unele descântătoare au datină de-a şterge de mai multe ori albéta, când o descântă, cu mâneca cămeşii. Altele éráşii au datină de-a linge ochii cu albéta, şi de câte ori îi ling de-atâtea ori scupă jos. Prin această procedură, afirmă ele, că pe foarte mulţi ómenii i-au vindecat de albéta şi le-au redat vederile pierdute.

II. De săgetătură.

Duh necurat,	La inimă v'aşedaşi
Drac nespălat!	Acolo săgetaşi,
Nu veni săgetând,	Acolo vinele 'ncordaşi,
Nu veni aprindënd,	Cătătura stricaşi,
Nu veni recind,	Carnea 'nsuliţaşi
Nu veni insuliţând,	Trupul junghieşi,
Vinele 'ncordând,	Rărunchii 'ncuieşi,
Cătătura stricând,	N. să rămăe curat,
Rărunchii 'ncuind;	Curat şi luminat,
Ci te du 'n munţii blăste-	Ca argintul strecurat,
maşi,	Ca Dumneđeú ce l'a dat,
Că acolo-i găsi lupi turbaşi,	Ca sórele 'n senin.
Pe gura lor vé băgaşi,	Amin!

N o t e.

Descântecul acesta mi l'a dictat o Româncă din Ciudeiú. El se descântă ori în ce ăi şi ori în ce timp, când îl săgétă pe cine-va în vre un picior seú în alt loc al corpului. Descântătórea, afară de rostirea acestor cuvinte nu întrebuintéază nimica, decât numai dá asupra locului săgetat cu un cuţit seú cu alt obiect, ca şi când ar voi să dimice săgetătura. —

III. De gálci.

Gálca cât mărul,	Să péră
Gálca cât para,	Se respéră,
Gálca cât nuca,	Cum pere spuma de mare
Gálca cât aluna,	Şi róua de sóre
Gálca cât bobul,	Şi stupitu 'n cărare.
Gálca cât fasolea,	N. să rămăie curat,
Gálca cât mazerea,	Curat şi lámurat,
Gálca cât grăunţul,	Cum Dumneđeú l'a lasat
Gálca cât málaiul, ¹⁾	Cum má-sa l'a născut
Gálca cât pásatul, ²⁾	Din senin
Gálca cât un fir de mac	Şi l'a crescut.
În patru despícat,	Amin!
Peste mare aruncat	

N o t e.

Descântătórea, deosebit că rosteşce în taină descântecul de faţă, când voeşce să vindece pe vre un om de gálci, mai întrebuintéază încă şi următóarele mijlóce, şi anume:

légă gálciú seú gálcile cu slănină seú cu bostan turcesc de cel alb. Bostanul acesta îl frige ea întâi în foc, şi-apoi luând cıolane de om mort, adunate anume spre acest scop, şi pisându-le până ce se face dintr'ensele fărínă, presură bostanul fript cu fărínă de-acésta şi ăice: „cum móre omul, şi numai învie, aşa să mórá réul, adică gálciú, şi să nu mai învie, cum nu învie mortul.“ După acésta légă gálciú.

1) „Gálca cât málaiul“. Sub „málaiú“ înţelege poporul român din Bucovina un fel de pâne, coptură, ce se face din fărínă de Porumb seú Păpuşoiú (lat. Cea Mays., germ. Kukurutz). „Málaiú“ în înţeles de Păpuşoiú însé e foarte rar cunoscut. E propabil că în descântecul de faţă descântătórea a înţeles planta Cea Mays, dar' mai de grabă a înţeles ea „Málaiul mărúnţel“. Coptura, numită „málaiú“, de bună sémă că n'a înţeles-o, pentru că este peste putinţa ca gálcile să ajungă la aşa o mărime.

2) „Gálca cât pásatul“. Planta „Málaiul mărúnţel“ (lat. Panicum miliaceum, germ. der Hirsenfenich, die echte oder Flatterhirse), se numeşce de cătră Români din Bucovina şi „pásat“. Ba! în unele sate se întrebuintéază de-odată améndoué numirile acestea. În alte saşe însé numirea din urmă se dá „málaiului mărúnţel“ abia după ce acesta s'a pisat, adică după ce s'a curăţit de cójá.

IV. De beşică.

Mé luaí pe cale,	Să respíeí
Pe cărare,	Ca spuma de mare,
Mé 'ntélnii c'o fată mare,	Ca roua de sóre,
Fată 'naltă	Ca stupitu 'n cărare.
Găti 'naltă')	Că tu de nu me-i asculta
Beşica-i ímflată	Şi nu-i inceta
Şi 'nfocată.	De-a ustura
Beşică din sete,	Şi-a săgeta,
Beşică din fóme,	Şi-a săbia,
Beşică din căscare,	Şi-a junghia,
Beşică din strigare,	Şi-a roşi,
Beşică din diochiare!	Şi-a albăstri,
Nu ustura,	Din junghiuri te-oiú re-
Nu săgeta,	sturna
Nu junghia,	Şi 'n drum de fěrá te-oiú da,
Nu roşi,	Boii cu córnele te-or lua,
Nu albăstri,	Caí cu copitele te or sfărma
Ci tu să pieí,	Şi lui N. léc voiú da!

Descântecul dela mine
Şi lécul dela Dumneđeú!

N o t e.

Descântecul acesta, dictat de o Româncă din Pătrăuţi de pe Sucéva, mi l'a trâmisi amicul meú d-nul Vasile Turturén.

Descântătórea, înainte de a începe să descante de beşică, iea un petic pe pânză dela Paşci, pe care au şedut óuële ímpestrate lângă foc şi cu care s'au şters de céră după ce s'au fiert, învèleşce în petecul acesta o flóre de vėsđógă, culésă în ăiua Cruciú şi puçin busuioc, acesta fiind ori şi de când cules, apoi aprindënd aceste trei obiecte şi afumând cu dênsele beşica, rosteşce cuvintele de mai sus. După ce a repetit descântecul de trei ori după olaltă, stinge legăturica cea de flóre de vėsđógă, busuioc şi petic, iea cenuşa dintr'ensa şi amestecându-o cu stupit unge cu dênsa beşica. Érá după ce a uns-o o

légă îndată c'o năframă seú și cu altă învilitóre ca să nu se recescă și obrintescă.

Descântecul se descântă în una și aceeași ȕi de trei ori, adică: dimineața, la améȕi și séra, seú și numai odată pe ȕi, însé în decurs de trei ȕile.

E cu mult mai bine, după cum spune descântătóreá, decă ȕilele, în care se descântă, sunt ȕile de sec. Atunci descântecul e de mai mare folos.

1) Sub „gâti 'naltă“ se înȕelege aici „cu gâtul înalt“. Ómenii ce au gât înalt, lungăreȕ, se ȕice că fórte arare-ori seú mai nici odată nu capetă gâlci.

V. De beșica cea rea.

Purces-a N. pe cale,	Beșică cu pocitură de ȕi,
Pe cale, pe cărare.	Și cu pocitură de nópte; ...
Când a fost la meȕ de cale,	Beșică prin insetare,
De cale și cărare,	Beșică prin nemăncare.
L'au întâmpinat	Beșică prin diochiare,
Și l'au apucat:	Beșică prin căscare,
Beșica rusescă,	Beșică prin junghiare,
Beșica nemȕescă,	Beșică prin săbiare,
Beșica turcescă,	Beșică prin săgetare,
Beșica ungerescă,	Beșică prin strigare,
Beșica țigănescă,	Beșică prin vâietare;
Beșica lipovenescă,	Beșică de nóue némuri.
Beșica armenescă,	Beșică de nóue feluri,
Beșica tătarescă,	Beșică de nóue chipuri,
Beșica jidovescă.	Beșică de nóue soiuri!
Beșică albă,	Nu junghia,
Beșică négră,	Nu săbia,
Beșică albastră,	Nu ustura,
Beșică ghiurghiulie, ¹⁾	Nu săgeta!
Beșică naragie, ²⁾	Ci sabia ta,
Beșică ghivizie, ³⁾	Prindă-a săbia,
Beșică verȕie,	Și-a junghia,
Beșică galbenă,	Și-a săgeta,
Beșică vénéta;	Și-a ustura,
Beșică înflată,	Când ursul
Beșică infocată,	Și cu lupul
Beșică beșicată,	În pădure,
Beșică orbălȕată, ⁴⁾	Lângă mure,
Beșică obrintită, ⁵⁾	Vor ședeá
Beșică obrăslită ⁶⁾	Și-or ospéta,
Beșică căȕelită, ⁷⁾	Și s'or veseli
Beșică dogorită,	Și-or benchetui,
Beșică opărită;	Când la o masă vor sta
Beșică cu pocitură,	Și 'mpreună vor ospéta,
Beșică cu săgetătură,	Atunci să săbiezi
Beșică cu răchnitură,	Și să junghiezi.
Beșică cu usturime,	Nu mai atunci!
Beșică cu măncărimé,	Și nici atunci!

N. să rămăe curat,
Curat și luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca Dumeȕeȕ ce l'a dat,
Ca maică-sa ce l'a născut,
Ca Dumeȕeȕ ce l'a ȕinut.
Dela mine descântecul,
Dela D-ȕeȕ sfântul lécul!

Noté.

Descântecul acesta e cules în două esemplare: unul din Calafindeșci, dela Maria Molociu, și unul din Horodnicul de jos, trămis de conșcolarul meú d-nul Petrea Prelipcén.

M. Molociu pune într'o petecuȕă, cu care se șterg óuele roșii la Pașci, puȕină tă máe, busuioc, baligă de vită dela ȕiua Crucii, aprinde apoi peteca acésta, și o învêrte împrejurul beșiceii celei rele, pe care o afumă rostind cuvintele de mai sus. Ér după acest descântec, légă beșica cu păpădie pisată.

Descântecul se póte descânta ori și în ce ȕi, dar mai cu sémă e bine să se descante în ȕile de sec și anume: Luní, Mercuri și Vineri, și adică în fiă-care ȕi în trei restimpuri câte de trei ori, adică: dimineața de trei ori, la améȕi de trei ori și séra de trei ori.

Descântătórele din Horodnicul de jos, după cum mă-a scris d-nul P. Prelipcén, nu fac alt ceva, când descântă de beșica acésta, decât o afumă cu un „poponeȕ“ de pânzătură aprins seú cu un „moșcodan“.

„Poponeȕ“ numesc Românií din unele sate din Bucovina mai întâiu o petecă îndoită și muietă în puciósă. Acest poponeȕ îl întrebuiȕeză Românií pentru a afuma albinele ca să le ametescă seú să le omóre, când voesc să ráteze seú să iea mierea stupilor. Eí mai numesc „poponeȕ“ ori și ce alt petec de pânză golomozit și aprins.

„Moșcodan“ se numeșce un fel de strecurătóre de căȕți împletită între rămurelele unei crenguȕe, prin care céra topită se strecură într'o strachină seú alt vas ca să se sleiescă. Moșcodanul acesta îl mai ung Românií și cu rămășita cerei din vasul topitor, și-l aprind în loc de făciá.

1) Ghiurghiuliú-ie, germ. neuroth.

2) Narangiú-ie, galben ca naramzele. Naramze se numesc portocalele (pomeranȕele) cele necultivate, sêlbaticé.

3) Ghiviziú-ie, ceva mai deschis decât liliáciú, germ. violet.

4) Orbălȕată, adică împreunată cu „orbaltȕ.“

5) Obrintită, adică recită.

6) Obrăslită, adică beșica ce se face din „obrinit.“ Espl. descântătóreii.

7) Căȕelită, = láȕită, mărită.

S. Fl. Marian.

Epistole către o dómná.

I.

Mé simt fórte măgulit, stimată Dómná, că ai avut destulă încredere în bunul meú gust. pentru a-mi cere sfaturí despre arangearea locuinȕei D-tale. Deși cunoșcínȕele mele în cestiunea acésta sunt fórte neînsemnate, îți comunic párerile mele, lăsându-ȕi voe liberă de a le urma seú nu.

Permite-mi, să fac mai nainte de tóte câte-va observări generale asupra încăperilor, din care constă locuinȕa D-tale. Aceste încăperi se potriveșce fórte bine pentru órce familie, căreia îi permite posiȕiunea socială să primescă visite și să véȕă óspeȕi la sine, fără să voescă a jertfi

sume mari pentru cerinȕele esagerate ale lucsulú și ale schimbăcióseii mode. Aici va fi vorba în prima linie de buna ordine și de conformitatea, care va trebui să domdescă atât în complecsul tuturor odăilor, cât și în mobilele D-tale. Voiú lua, fireșce, în considerare și suma, de care poți dispune pentru acest scop. Cunoșc multe locuinȕe fórte modeste și lipsite de ornamente costisitóre și cu tóte aceștea fórte atrăȕetóre, mult mai atrăȕetóre ca o sumă altele, care gem de o pompă fără gust estetic și din care cunoșci la prima vedere fanfaronada posesorului.

În special se întemplă acésta când jertfim comodita-

tea, seú așa-numitul confort al tuturor celorlalte odăi pentru a orna pe una singură. Nu e nimic mai neplăcut pentru ochi și mai indignător pentru spirit, decât privirea unui salon ornat cu prisos, dar în care te introduce o anticameră, unde nu sunt decât niște pereți goți și niște mobile comune în disordine completă. Decă mai întri acum din amintitul salon de primire în o miserabilă odă de dormit negrigită, îți vine desgust și nu știi să suriți cu compătimire seú să te indignezi de simplitatea socială, ce stăpânește mintea locuitorilor.

De aceea e bine, ca toate odăile, ce compun locuința D-tale, să fiă în deplină armonie între ele; fiă-care să aibă un aspect plăcut și atrăgător, să documenteze gustul estetic dezvoltat și capacitatea stăpânei de a ști folosi cu înțelepciune mijlocele sale.

Ceea ce am spus despre întocmirea odăilor are valoare tot așa de mare și pentru mobilele lor, căci nu stă nimic mai rău, ca o mobilă plăcută și strălucitoare pe un covor stricat; un tablou cu cadre aurite în fața unei ferestre fără perdele; o garderobă de brad lângă un covor de mătase și lucrat cu fir; un scrin de lemn de Mahagoni cu vase de cel mai fin porțelan între două scaune sărăcuțe de trestie; etc. etc. Toate acestea trădeză prea evident rana deschisă a timpului nostru: lucs și miserie! Acastă pompă, ce dă un aspect de comoditate, acastă arangere de obiecte nepotrivite, semn evident al unei splendori trecute și al decădınței actuale, devine trădătorea unor suferințe și lipse ascunse.

Cu puțin mai înainte am cunoscut o familie, care după aparința esterióră se părea că petrece în sinul bogăției; era invitată la multe petreceri și dădea însăși multe. Salonul ei, singura încăpere, pe care o am cunoscut la început, era prea încărcat cu obiecte de lucs. Curând însă m'am uimit de mobile, care erau putrede de vechi și nu corăspundeau de loc cu bogăția multelor lucruri mici și variate din salon. Într'o zi intrai ca din întâmplare în odăea de dormit, în care mi-a bătut grozav la ochi sărăcia arangerei interioare. Cu acastă ocaziune aflai, că ceea ce ținusem până acum drept anticameră modestă, era sala de mâncare a familiei, că alimentele nu prea de ajuns se

puneau în zile de rënd pe o mescióră rósă de carí; ér în timpul petrecerilor acoperită cu un covor. Pentru ca să pótă purta spesele petrecerilor, ce le da, biéta familie era silită, ca în tot timpul celălalt să se mulțămescă cu un nutremânt sărăcuț ca al unui muncitor de di. Îndată ce am făcut aceste triste descoperiri, nu am putut să mă stăpânesc ca să mai vizitez pe acești buní ómení, fiind-că nu mai aveam plăcere a fi complicele lucsului lor silit. Eú aflu nedemn de o soție, de o mamă a-și detrage sieși și la ai seí cele neapêrat de lipsă, pentru a-și putea satisface o poftă de lucs. Din nefericire mai tot femeia e vinovată de acest pecat. Bárbații nu se intereséză atât de mult de asemenea lucruri.

„D-ta ai o locuință prea plăcută“ dicea mai deună-dile óre-cine cătră o femeia, pe care o cunosc. Femeia se întorse suridënd cu modestie. — Și ce era caracteristic la acastă locuință? Mobilatură simplă, dar fórte elegantă și curată; la ferestri perdele ordinare, dar albe de-ți luaú vederile și țesute după un model ingenios. — În scurt toate erau fără lucs și fără abus de ornamente, dar cu gust și acomodate, încât făceau asupra privitorului o impresiune fórte plăcută. Credeaí, că fiă-care obiect e crescut pe locul unde se afla.

Buna învățatură, ce pot scóte din cele șise este dară: Întogmeșce-ți toate după pozițiunea socială și după mijlocele materiale. Cine e mai subțire la pungă, să se mărginescă pe lângă aceea de ce dispune și să cugete, că simplitatea nu eschide eleganța. Din contră cel ce e silit prin pozițiunea sa sociala a desvolta o pompă și un lucs mai mare, dar nu de invidieat, acela să nu se retragă înapoi până când îi permit referințele avereí sale.

Și acum, stimată Dómnă, iea, te rog, în nume de bine acastă întroducere cam lungă, și permite-mi să încheiú de astă-dată. Cu ocaziunea cea mai de aprópe voiú intra în amênunte asupra bine intenționatului șfat, pe care mi-ai făcut onóra de a mi-l cere. Doresc, ca atât D-ta, cât și amicele D-tale să afle acest consiliú demn de luat în considerare și să tragă dintr'ensul precepte folositoare pentru referințele lor speciale.

Z.

Monumente egiptene.

Egiptul este țera, a căreia suveniré lasă în inima omului urmele cele mai statornice. Numele și faptele anticilor Faraoni s'au prefăcut în sânge și carne prin întâia educațiune câștigată în școlele elementare.

Auđind numai de cuvântul Egipt, ne aducem aminte de Moise și pățaniile sale, de întâmplările blândului Iosif, și de fuga feciórei Maria cu micul Isus. Toate acestea s'au întipărit atât de afund în memoria nóstră copilărescă, încât nu póte cine-va pomeni de Egipt, fără să simțim ca o suflare intimă și amicală, care ne impresórá, voci iubite ne vorbesc de plăceri trecute, ne simțim transportați în timpurile fericite, când singura grijă era istoria sacră și cetirea. „Cât de iute au trecut acele timpuri,“ șoptim noi, și un suspin iese din pieptul nostru.

Nici antica Greciă cu pământul ei clasic, nici puternica Romă cu amintirile sale strălucite nu póte produce în noi același simțemint, ca ciudatul Egipt cu piramidele

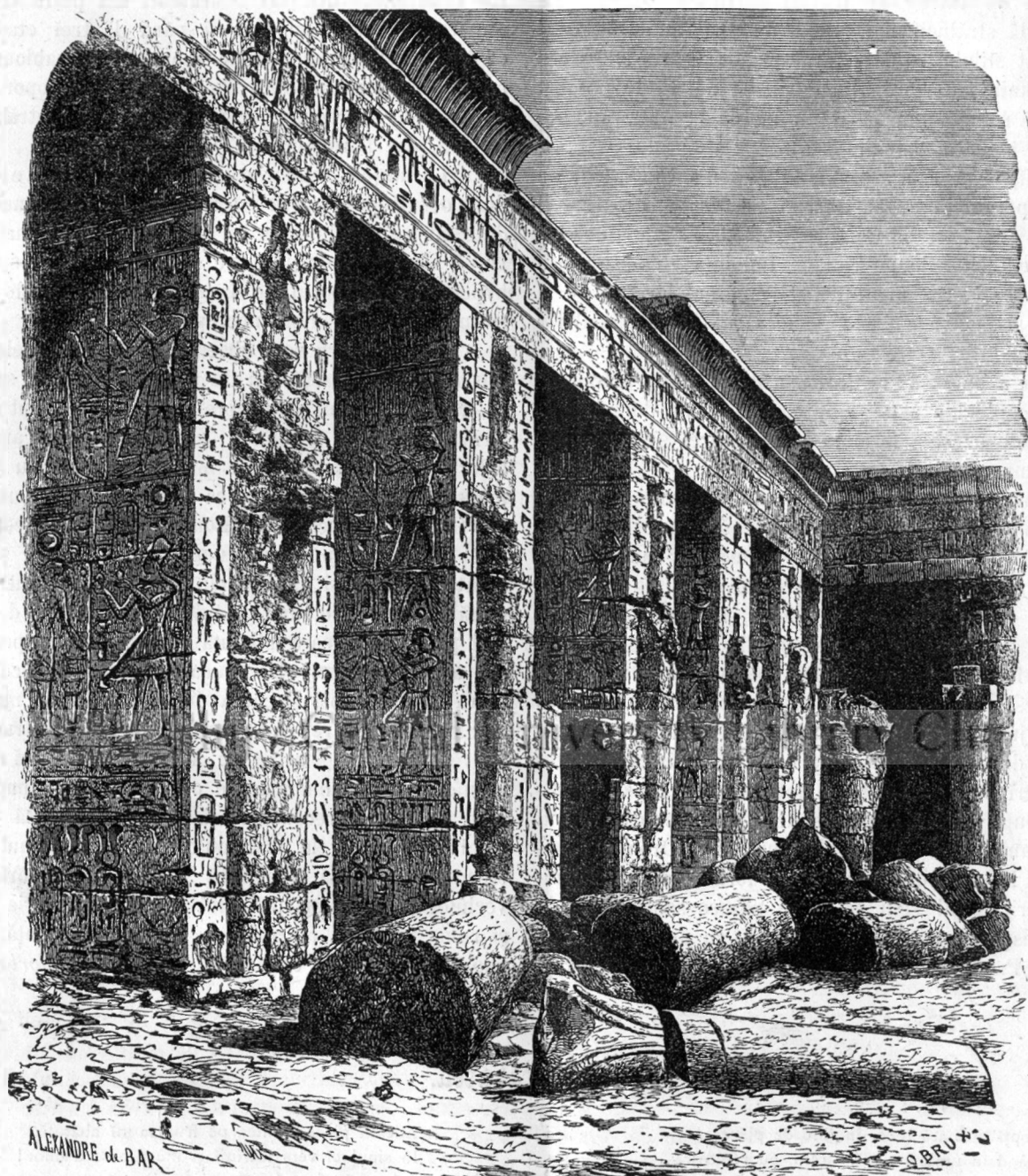
și obelisele sale, cu templele sale mai mult masive și gigantice decât frumoșe, cu vélul misterios al preoților seí, cu escentrica lui religiune, și cu Nilul fără sémén. Acea țéră, precum și istoria ei au un ce atât de caracteristic, bizar și original, încât nu se póte găsi o a dóua țéră, seú istoriă, care să-i semene.

Și afară de aceste calități caracteristice, vechimea căruntă a civilizațiunei sale îi dá o importanță capitală. Egiptul este prima țéră, în care se ved urmele sigure ale unei arte propășinde. Pe țermii Nilului un șir de edificii vechi mărturisesc vârsta civilizațiunei egiptene, pe când la alte popóre bêtărane scrutătorul e silit să gicescă. Póte că și preoții, cariú-și reservaú cultura ca un privilegiú pentru a putea domina poporul, au condus după niște legi raționale aceste manifestări ale puterei intelectuale.

Cele dintăiú urme ale activității artistice egiptene datéza cam dela anul 4000 a. Chr. Acestea sunt mor-

minte de p tr  oblonge cu p re i cam inclinați. Cătră anul 3500 s'au construit cele dint iuri piramide din Da ur, Sacarah  i Meidun. Regii le zideau pentru a fi  nmormen a i acolo  i din cele din urmă dou  piramide se p te vedea că lucrul înainta încet; monumentul trebuia să fi gata cam pe timpul când muria regele. Ele se construiau din  igle de pământ  i se imbr cau cu p tr  t iet . — Piramidele din Abusir sunt din petrii neregulate unite cu tinci  (mortier) din nomolul Nilului.

Cele dint iuri obelisce se  ice, că au fost construite de regele Phiops, care a trăit cam pe la anul 2700 a. Chr. Tot din timpul lui provin  i grotle din Zauiet el Meitin, ale cărora chipuri de pe p re i, comparate cu unele temple, ne permit să judecăm formele templelor din perioada primă (a. 4000 — 2380 a. Chr.). Acestea consta  esen ialmente dintr'o cell  lungă cu se  fără vestibul închis,  mpresurata de o hală cu col ne; acestea începeau însă numai pe ziduri înalte.

Ruinele palatului lui Rhamses. (Pag. 348.)

Ceva mai târziu s'au construit cele trei piramide mari dela Gizeh. Cea dint iuri  i cea mai colosală este piramida lui Saphi se  Chufu (Cheops, a. 3095), a doua a lui Chefren (Chafra, 3032), a treia a lui Menkeres (Ramenka se  Mikerinos, 2966). Piramida lui Cheops, de sigur cea mai colosală, are după măsurarea lui Thevenot o bas  lungă de 227 metri, înăltime de 137 de metri  i 208 trept , cari mai nainte erau imbr cati în petrii de granit poleit.

 n perioada a doua (2380 - 2171)  ntr  t te edificiile purtate de col ne protodorice cu 16 laturi. Tot aci întră forma de piramide cea mai dezvoltată. Obeliscele sunt piramide trunchiate cu fe  pu in înclinate, terminate în v rf cu o mică piramidă. Numele lor  nsemn z  ra e solare. Ele se mai cheamă colónele lui Hermes,  i sunt consacrate lui Hermes Anubis, purtătorul înțelepciunii divine, care se  i m re ce prin inscrip iunile hieroglifice. Deore-ce pe timpul lui Chafra exista sfincsul gigantic, cu un templu între

piciore, se p \acute{o} te admite c \acute{a} \acute{i} n peri \acute{o} da ac \acute{e} sta sunt reprezentate t $\acute{o$ te tr \acute{a} s \acute{a} turile fundamentale ale artei egiptene.

Culmea \acute{i} nfloririi a ajuns-o arhitectura egipten \acute{a} \acute{i} n peri \acute{o} da a patra (1684—729 a. Chr.), care sub Sesostri \acute{s} , s \acute{e} u Rhamses II, ne-a dat templul lui Osiris \acute{i} n Abydos \mathfrak{e} si palatul lui Memnon, numit \mathfrak{e} si „Morm \acute{e} ntul lui Osymandias,” \acute{e} r sub Rhamses III (20 Dinastie, 1090) Rhamesseionul.

Gigantica \mathfrak{e} si bogata Theba, templele dela Deor, Wadi Seban. Gerf Hussein, Abu Sambul, col \acute{o} nele lui Memnos, un \mathfrak{s} ir \acute{i} ntreg de lucr \acute{a} ri gigantice, dat \acute{e} z \acute{a} din ac \acute{e} st \acute{a} peri \acute{o} d \acute{a} str \acute{a} lucit \acute{a} . Ea ne-a dat mai \acute{i} nt \acute{a} iu bolta \mathfrak{e} si a \acute{i} mprumutat stilului arhitectural elegan \mathfrak{t} a, care-i lipse \mathfrak{s} ece \acute{i} n construc \mathfrak{t} ionile anteri \acute{o} re. Ilustra \mathfrak{t} ionea n \acute{o} str \acute{a} de pe pag. 349 \acute{i} nf \acute{a} ti \mathfrak{s} eaz \acute{a} ruinele unui palat din ac \acute{e} st \acute{a} epoc \acute{a} str \acute{a} lucit \acute{a} .

De \acute{a} ci \acute{i} ncolo arta egipten \acute{a} \acute{i} ncepe a dec \acute{a} dea. — Numai Ptolemei \acute{i} , \acute{i} n peri \acute{o} da a \mathfrak{s} eptea (531—30 a. Chr.), mai fac o silin \mathfrak{t} a desperat \acute{a} pentru a-i sc \acute{a} pa esisten \mathfrak{t} a. Din timpul acesta avem templele din Calabce, Dabod, Edfu, Esneh, \mathfrak{e} si o parte din edificiile de pe Philae. In \mathfrak{f} luin \mathfrak{t} a elin \acute{a} se simte \acute{i} n Typhonii, consacrate lui Typhon (\mathfrak{d} eul bog \acute{a} ti \acute{e} i \mathfrak{e} si al stric \acute{a} ciunei) \mathfrak{e} si \acute{i} n Mammeisis, locul na \mathfrak{s} cer \acute{e} i animalelor sacre.

Peri \acute{o} da a opta (30 a. Chr. — 560 d. Chr.) march \acute{e} z \acute{a} dec \acute{a} din \mathfrak{t} a complet \acute{a} a artei egiptene \acute{i} n urma domniei romane. Cu t $\acute{o$ te acestea formele arhitectur \acute{e} i s'au sus \mathfrak{t} inut \acute{i} nc \acute{a} mult timp, p \acute{a} n \acute{a} sub Nero.

Cele mai importante construc \mathfrak{t} ion \acute{e} egiptene sunt f \acute{a} r \acute{a} \acute{i} ndoel \acute{a} templele, care s \acute{e} u se zidea \mathfrak{u} libere s \acute{e} u erau t \acute{a} i \acute{e} te \acute{i} n st \acute{a} nci. Secos, chi \mathfrak{s} i \mathfrak{t} a animalului sacru, este s \acute{i} mburele, \acute{i} mprejurul c \acute{a} ruia se grup \acute{e} z \acute{a} celelate spa \mathfrak{c} iu \mathfrak{r} i. \acute{I} nd \acute{e} r \acute{e} tlul lui se afla o curte cu col \acute{o} ne, \acute{i} n care se pre \acute{a} mb \acute{a} la animalul sacru, \acute{i} naintea lui spa \mathfrak{c} iu \mathfrak{r} ile necesare cultului. De ordinar \acute{i} naintea templului se \acute{i} nal \mathfrak{t} au d \acute{o} u \acute{e} obelisce; alee de sf \acute{i} nc \acute{s} i, figur \acute{e} de animale, jum \acute{e} tate lei, jum \acute{e} tate feci \acute{o} re, s \acute{e} u jum \acute{e} tate lei, jum \acute{e} tate berbeci, p \acute{a} zia \mathfrak{u} \acute{i} nt \acute{r} area (dromos) \acute{i} n d \acute{o} u \acute{e} \mathfrak{s} iruri. Ac \acute{e} sta era sensualisarea misterio \mathfrak{s} elor puteri naturale, care \acute{i} n tot anul f \acute{a} cea \mathfrak{u} s \acute{a} se reverse Nilul supt zodiacul leului \mathfrak{e} si al feci \acute{o} rei, pe c \acute{a} nd capul de berbec aminte \mathfrak{s} ece pe Jupiter Amun. Din Dromos ajungea omul \acute{i} n Pyloni, d \acute{o} u \acute{e} edifici \acute{e} \acute{i} n form \acute{a} de turn, simbolul veghi \acute{a} rii \mathfrak{e} si al \mathfrak{s} ciin \mathfrak{t} ei, care p \acute{a} zesc sanctuarul; la s \acute{e} rb \acute{a} tori aceste turnuri se \acute{i} mpodobia \mathfrak{u} cu drapeluri lungi \mathfrak{e} si \acute{a} nguste. Prin \mathfrak{t} r'un portal mai \acute{a} ngust sus dec \acute{a} t jos a-

jungea \acute{i} nt \acute{r} un vestibul \acute{i} mpresurat de o hall \acute{a} cu col \acute{o} ne, \mathfrak{e} si \acute{i} mprejurul c \acute{a} ruia se grupa \mathfrak{u} locuin \mathfrak{t} ele preo \mathfrak{t} ilor, peregrinilor \mathfrak{e} si templele secundare. Dup \acute{a} vestibulul cel din urm \acute{a} urma o antisal \acute{a} cu col \acute{o} ne, care conducea \acute{i} n templul propriu \mathfrak{d} is, edificiu f \acute{a} r \acute{a} ferestri, iluminat cu facle. Chipul \mathfrak{d} eului, \acute{i} nv \acute{e} lit \acute{i} n fum bine-mirositor, sta \acute{i} n fund, espus la admirarea credincio \mathfrak{s} ilor.

Tot cam asemenea erau palatele, ale c \acute{a} rora s \acute{a} li avea \mathfrak{u} o estensiune mai mare \mathfrak{e} si ferestrele erau mai mari. Ele erau zidite din \mathfrak{t} igle, arareori din p \acute{e} tr \acute{a} t \acute{a} i \acute{e} t \acute{a} , \mathfrak{e} si cu ajutorul lemnului se \acute{i} nal \mathfrak{t} au p \acute{a} n \acute{a} la trei etage. \mathfrak{e} Si \acute{a} ci, ca \acute{i} n temple, erau p \acute{a} re \mathfrak{t} ii acoperi \mathfrak{t} i cu tablouri istorice, reprezent \acute{a} nd scene din vie \mathfrak{t} a regelui \mathfrak{e} si a poporului, \acute{e} r intervale de hieroglif \acute{e} le esplica \mathfrak{u} . Totul str \acute{a} lucia \acute{i} n col \acute{o} ri vii, dar armonice.

Locuin \mathfrak{t} ele regilor mor \mathfrak{t} i, s \acute{e} u mormintele, consta \mathfrak{u} dintr'o sal \acute{a} cu camere laterale, t \acute{a} i \acute{e} te \acute{i} n st \acute{a} nc \acute{a} \mathfrak{e} si prov \acute{e} dute cu un vestibul s \acute{e} u cu o antisal \acute{a} , s \acute{e} u numai cu fa \mathfrak{t} ad \acute{a} . Dup \acute{a} aceste dispozi \mathfrak{t} ion \acute{e} se numia \mathfrak{u} , speos, syringe, s \acute{e} u hypogaeon. Poporul se \acute{i} nmorm \acute{e} nta cu sutele de mi \mathfrak{t} \acute{i} nt \acute{r} un morm \acute{e} nt comun, necropol \acute{a} .

Ca \acute{i} ncheiere vom observa c \acute{a} monumentele egiptene, lipsite de \acute{i} nfrum \mathfrak{s} e \mathfrak{t} ari \mathfrak{e} si de gra \mathfrak{t} ia formelor, sunt f \acute{a} r \acute{a} de val \acute{o} re din punctul de vedere al artei. Ele sunt monstru \acute{o} se prin masele lor gigantice, sunt bizare prin amestecul de col \acute{o} ri vii, prin hierogrifele misterio \mathfrak{s} e, dar nu ne presint \acute{a} modele demne de imitat, ca gra \mathfrak{t} io \mathfrak{s} ele monumente clasice ale Greciei antice \mathfrak{e} si ale Romei m \acute{a} re \mathfrak{t} e. Preotul egipten voia s \acute{a} \acute{i} mpun \acute{a} poporului necult prin mister, prin lucruri supranaturale, \mathfrak{e} si prin soliditatea construc \mathfrak{t} ion \acute{e} i, simbolul \mathfrak{d} eit \acute{a} ti \mathfrak{i} neperit \acute{o} re, dar gustul artistic nu s'a desvoltat destul pentru a avea o \acute{i} nfluin \mathfrak{t} a statornic \acute{a} \mathfrak{e} si important \acute{a} asupra artei moderne. De aceea turistul, istoricul \mathfrak{e} si poetul le va putea folosi \mathfrak{e} si c \acute{a} nta, dar arhitectul nu p $\acute{o$ te g \acute{a} si \acute{i} n ele nimic, care s \acute{a} -l \acute{i} nsuf \acute{e} tesc \acute{a} la construc \mathfrak{t} ion \acute{e} i de o adev \acute{e} rat \acute{a} frum \mathfrak{s} e \mathfrak{t} a artistic \acute{a} . De altcum numai ruinele mai esista \mathfrak{u} din acele monumente odat \acute{a} at \acute{a} t de pomp \acute{o} se, \mathfrak{e} si cel care voe \mathfrak{s} ce s \acute{a} reconstru \acute{e} sc \acute{a} m \acute{a} rirea trecut \acute{a} , trebuie s \acute{a} combine elementele mai multora. Vandalismul timpurilor trecute a \mathfrak{s} ciut s \acute{a} nimic \acute{e} sc \acute{a} \mathfrak{e} si pe acei martori ai puterei vechilor Faraoni, martori mu \mathfrak{t} i, cari \mathfrak{i} prin gloria lor trecut \acute{a} \mathfrak{e} si ruina present \acute{a} ne amintesc cu at \acute{a} ta elocin \mathfrak{t} \acute{a} , c \acute{a} lucrurile omene \mathfrak{s} ci sunt trec \acute{e} t \acute{o} re. *Sic transit gloria mundi!*

Singur \acute{a} tatea.

\acute{I} n no \mathfrak{p} ti d'am \acute{a} r \acute{a} ciune, \acute{i} n \mathfrak{d} ile de pl \acute{a} cere,
De c \acute{a} nd \acute{i} n umbra vie \mathfrak{t} ii, str \acute{a} in, e \mathfrak{u} r \acute{e} t \acute{a} cesc,
V \acute{e} dut-am pretutinden \acute{i} o tin \acute{e} r \acute{a} p \acute{a} rer \acute{e} ,
Frum \acute{o} s \acute{a} , ideal \acute{a} , cu chipul fecioresc.
Divina-i frumuse \mathfrak{t} e pe privitori \acute{i} mbat \acute{a}
Ca dulcile dorin \mathfrak{t} e ce prin suspine trec,
Cos \mathfrak{i} \mathfrak{t} a-i e umbr \acute{o} s \acute{a} \mathfrak{e} si fruntea-i e curat \acute{a} ,
Dar palid \acute{a} -i e fa \mathfrak{t} a \mathfrak{e} si lacrimile-o 'nec!
C \acute{a} nd ea mi se arat \acute{a} prin ser \acute{i} de desf \acute{a} tare,
O v \acute{e} d plec \acute{a} ndu- \mathfrak{s} i capul pe m \acute{a} na sa vis \acute{a} nd,
 \acute{I} n locuri singuratic \acute{e} fantasma dulce-apare,
 \acute{I} n s \acute{e} rb \acute{a} tori voi \acute{o} se ea vine l \acute{a} crim \acute{a} nd.

Adesea pl \acute{e} c \acute{a} fruntea pe fruntea-m \acute{i} ab \acute{a} tut \acute{a} ,
 \acute{I} n sinul ei v \acute{e} rs lacrim \acute{e} \mathfrak{e} si m \acute{e} r \acute{a} pesc d'amor!
At \acute{a} t e de frum \acute{o} s \acute{a} , poetic \acute{a} , pl \acute{a} cut \acute{a} ,
C \acute{a} nd lacrimile mele pe fa \mathfrak{t} -i se strecor!
Voi, ce de fericire v \acute{e} bate sinul f \acute{o} rte,
D'amorul ei cel tin \acute{e} r, o fra \mathfrak{t} ii mei, fugi \mathfrak{t} !
 \acute{I} n sufletele n \acute{o} stre amoru-i p \acute{o} rt \acute{a} m \acute{o} rte,
C \acute{a} nd o-a \mathfrak{f} i iubit pe d \acute{e} nsa, mai mult nu mai iubi \mathfrak{t} .
Eu am iubit ac \acute{e} st \acute{a} divin \acute{a} frumuse \mathfrak{t} e,
 \mathfrak{e} si de atuncea lumea mereu o p \acute{a} r \acute{a} sesc,
Pe sinul ei se stinse frum \acute{o} s \acute{a} -m \acute{i} tinere \mathfrak{t} e.
Singur \acute{a} tatea este fantasma ce iubesc.

D. Bolintin \acute{e} nu.

V a r i e t ă ț i .

O incurcătură oficioasă. Estragem din Memoriul d-lui I. St. Siulutiū de Carpenișu următoarea istoriă delicioasă din revoluțiunea transilvană (1848 — 49): După a doua invasiune a lui Hatvany în munții apusenți, care s'a sfârșit, asemenea celei dintâi, cu totala nimicire a Maghiarilor, a intrat în Abrud Br. Kemény Farkaș, cu o armată numărösă și bine organizată, dar și acesta a fost respinsă. — Într'o zi, când curgea lupta între Abrud și Cârpeniș cu mare înverșunare, s'a întâmplat următoarea scenă comică: Judele de Abrud-sat, Bidiguț, om avut și onest, a căruia casă se afla în capul satului de cătră Cârpeniș, privia cu mare neliniște lupta între Maghiari și Români. Neliniștea lui venia de acolo, că Bidiguț voia să se presinte învingătorului ca primarul comunei, în costum național respectiv, ca nu cumva în prima furie, învingătorii trecând pe dinaintea casei sale și vedându-l în costumul inamicului, să-l omóre. A postat dar pe servitorul său pe o culme de-asupra casei, de unde se vedea bătălia și i-a poruncit să-i strige, care partidă învinge, pentru ca să se îmbrace în costumul ei. — Primarul însuși, un om cam bătrân, mare și gras, a stat în curte, ținând într'o mână costumul maghiar, ér în cealaltă pe cel românesc. — „Tine-te, jupâne,” strigă servitorul; „s'a u mestecat Ungurii cu Români. Se bat ca orbii. Fug Români, jupâne, trage nădragii! — Români s'a u oprit, s'a u întors asupra Ungurilor; aceștia au luat-o la sănătoasă. Trage ciorecii, jupâne! — Au sosit două tunuri ungurești cu călăreții pe drum, au respins pe Români; trage nădragii, jupâne! — Români au încungiurat pe Unguri, aceștia se retrag în grabă, trage ciorecii, jupâne! — Ungurii au căpătat ajutor, s'a u aruncat orbeșce asupra Românilor, pe cari i-au respins în pădure; trage iute nădragii! — Pentru dumneđu, jupâne, ai grijă! Români și-au aruncat pălăriile și ținerele, năvălesc asupra tunurilor și asupra cătanelor, ca turbați, Ungurii fug mănând pământul; trage ciorecii, jupâne! au învins Români! grăbește, jupâne! tula!!! hurra!!!” — „Audi, mēi, acum al dracului să fii tu cu Ungurii în cătră Români cu tot,” duse bietul primar, care s'a trudit, încât plin de apă și nădușit, nu mai putea nici respira de ostent ce era. Nu mă mai îmbrac și desbrac, fiă cum va vrea dumneđu. Ce, tatăl dracului! Să mă spēndure, nu m'ași putea chinui mai mult.” A rămas în ismene și cămașă. — Mai târziu îl necăjam de multe ori pe bietul om, dīcēndu-i: „Veđi! nevoia te înveta, care e costumul internațional și neutral. Din capul locului trebuia să rămāi în ismene și cămașă. Te cruțai de frică și de ostentă.”

Din misterele bucătăriei franceze. În hallele din Paris se găsește o categorie deosebită de industrialii, cari în limba administrativă se însemneză ca neguțatori de cărnuri fierte. Ceea ce vīd ei se numia mai înainte „rēmășite de bucătărie,” totuși, deore-ce sub mască toate se par mai frumoșe, li s'a u dat acum numele de „arlequins.” Acest articol de comerț este compus din toate felurile de bucate, pe care acești industrialii le capeta ca rēmășite dela mesele bogatilor, ministrilor, ambasadurilor, restaurantelor și hotelurilor cu renume. În totă dimineața se pornesc ei se u agenții lor cu un mic car închis și provēdūt cu găuri pentru circulațiunea aerului, și fac rōta pe la bucătăriile, cu care au încheiat contract de predare. Tote rēmășitele ospetelor din ziua precedentă se aruncă una peste alta în car și astfel se transporteză la halle în „sanctuar.” Aici fiă-care neguțator sorteză această masă fără nume, în care sunt amestecate crēmele cu fripturi, legumi și entre-mēturi. Tote, care mai au ore-care față, se pun la o parte, se curăta, se îndrepteză și se așeză pe o farfurie. Fireșce, această operațiune de reînprospătare se ascunde de ochii clienților, că-cī aici, mai mult ca ori și unde, este îndreptătită părerea, că nu trebuie să vedī cum se gāteșce. După ce s'a isprăvit sortarea și s'a u asimilat, cum s'a putut, obiectele contrare, se arangeză toate și se așeză astfel, ca bucățile cele mai bune să fiă mai la vedere, pentru

lângă o colină de cartioli se u o piramidă de brocoli italianii să deștepte pofta de mănecare a trecătorilor. Tote se vīd repede, și încă nu s'a întâmplat, ca un neguțator de cărnuri fierte să nu-și fi isprăvit lucrul de di pe la amēdi se u cu o oră mai târziu. Mulți nenorociți, lucratori ocupați în halle, preferă această mănecare ciudată unui ospet se u gargote. Pentru 2 se u trei sous (10 se u 15 bani) pot să mănecare aci de tot felul; ori cât s'ar parea de straniu, neguțatorii au o clientelă statornică, pe care o ascriu unanim bucătăriele renumite, dela care primesc ei rēmășitele ospetelor. Omeni bogati dar sgārčiti vin aci în secret, pentru a-și lua cele de lipsă, și ușor fi pōte cine-va cunoșce după mutrele lor îngrijete și esaminatōre; neguțatorii rid de ei, dar deore-ce aceștia plātesc, îi servesc, fără ca să le ridă în față. Tot ce are ore-care vađa, se vīde în modul acesta; decă după o alegere cu grijă mai rēmān unele ruine grele de vīdūt, acestea se păstrează pentru canii de lucș. Scumpii bișoni cu pēr lung și levretele atât de iubite își au aci liferanții preferiti; bunele lor stāpane fac în totă ziua călētoria până la halle, pentru ca să pōta da iubitelor besti o carne mustōsă și ieftină. Osele se păstrează cu grije și se dau fabricanților de bouillon, cari scot din ele gelatina, și apoi le vīd fabricelor de cărbune animal. Meșteșugul e rentabil și se numesc mulți astfel de neguțatori, cari, ca sēracul Lazar, au primit fărimele dela masa bogatului, și apoi s'a u retras din afaceri, după ce și-au agonisit o rentă de dece mii livre, fără să se tēmă că odată vor fi eschiși din sīnul lui Avram ca nișce pēcătoși învechiți.

Cămeși și ciorapi. Cămeșile încă nu sunt cunoscute în totă lumea și chiar în Germania au sosit târziu. — Albiturile Romanilor erau de lână fină și abia sub împērați au purtat femeile și de in. — În Franca s'a considerat ca o raritate (în secolul al 15-lea), că Isabela (de Bavaria) avea două cămeși de in. — Orientalii se pare, că au avut de timpuriu așa ceva, deore-ce, după cum se șcia, unui rege persic i-a promis oracolul vindecare dintr'o bolă de mōrte, decă se va îmbraca cu cămașă unui fericit. Se șcia însă, că după multe ostenteli ambasadorii regelui n'au găsit așa ceva, că-cī: „ n'are nici cămașă pe dēnsul omul, care în lume-i fericit,” decī regele trebui să mōră. — Ciorapii tricotați și țesuți încă nu erau cunoscuți în secolul al 16-lea; pe atunci se purtau ciorapi din postav în modul gamaselor. — Enric VIII primi din Spania cei dintāi ciorapi în dar. — A doua pāreche, care veni în Englitera, a fost dārūtă de Sir Gresham regelui Eduard IV. Și regina Elisabeta își căpeta ciorapii dela acel om bogat. — Iacob I împrumută o pāreche de ciorapi dela contele de Mar, pentru a primi cu demnitate ambasada spanicā. — Ciorapi de mātase lucrați cu acul a făcut mai întâi, după cum se dice, Guilelm Rieder în 1564 în Englitera. — Un rēsboi, pentru a țese ciorapi, s'a inventat sub Ludovic XIV de un Francez, care a căpeta un privilegiu dela regele spre scopul acesta. Dar privilegiul fu retras, că-cī ciorapii trāmiși regelui se rupseră, când îi îmbracă, deore-ce camerarul, fiind mituit de tricotații de ciorapi, tājase mai multe ochiuri. — La început tricotalul se îndeplinia numai de bărbați; în curēnd însă femeile și-au însușit această artă, că-cī în anul 1577 tricoteză deja toate țeranele din Englitera.

Proces de presă. În 3 Septemvire s'a pertractat în Sibiu al doilea proces de presă, intentat d-lui George Barițiu de procurorul regesc. D-nul Barițiu a fost învinovătit că a publicat în „Transilvania” din 1878 unele documente istorice din Februarie și Martie 1879, care documente, după părerea procurorului, escitaū națiunea română la inimiciție încontra Maghiarilor. De față era un public numeros și ales. Mulți au trebuit să se întōrcă dela ușa sălii, ne mai putēnd încāpea. În decursul desbaterilor, cestiunea personală s'a prefăcut în cestiune de principii: mai este permis Romānilor și Sașilor a publica docu-

mente istorice și a scrie istoria patriei în limba lor. În urma apărării energice a d-lui Barițiu și a avocatului Arz de Straussenburg, juriul s'a retras pentru a se consulta. Verdictul a fost achitarea unanimă a acusatului. D-nul Barițiu a primit felicitările publicului pentru acest sfârșit fericit al procesului.

Notițe economice. — *Mod de a conserva strugurii próspeși.* Pentru a putea conserva strugurii în decurs de mai multe luni próspeși și cu gust, se recomandă mijlocul următor. Strugurii rămân pe viță până când sosește cel dintâiu frig, atunci îi tai, îi cureți de bônele uscate seu putrede și îi întinzi în decurs de câte-va zile pe un covor de trestie într'o odaie rece. Atunci înveleşci fiă-care ciorchină în bumbac și le pu una după alta încetșor într'un vas de sticlă seu de cositor. Apoi închiđi vasul bine, ca să nu-l pētrundă aerul și-l conservi într'un loc rece dar neepus gerului.

— *Influița sōrelui asupra făinii.* Adesea se acuza o făină de grēu, care nu légă bine, ci dă un aluat cu grunji, că este falsificată. S'a cercetat astfel de făină, ce a fost înapoiată neguțatorului, și prin analiză microscopică și chemică nu s'a putut constata nici o falsificare. Neguțatorul a pretins, că sōrele e cauza acelu fenomen. S'a făcut esperimente și s'a constatat, că într'adevăr făina de grēu suferă sub influința sōrelui, chiar și când acesta nu e nemijlocită. Sub influința sōrelui, glutinul (partea cleiōsă a făinii) suferă o transformare asemenea aceleia, care se îndeplinește în moră prin înfierbintare. Aceeși însușire, ca făina pregătită din bucate umede, o capēta și făina de grēu curat, decă bucatele au fost prea tinere seu prea próspețe, când s'a măcimat. O astfel de făină se îmbunătățește printr'o conservare de mai multe săptămâni; atunci își pierde proprietatea, de a nu lega și a deveni grunjōsă, un fenomen, pe care făina de grēu îl presentă, de câte ori a fost falsificată cu făină mai ieftină de orz.

Cronica. — În 3 Septemvre au sosit în Paris cam 300 de *comuniști* amnestiați și au fost întâmpinați la gară de mii de Parisieni. Aceștia au isbucnit în strigătele: Vive la République, vive l'amnistie! — În aceeși zi s'a ținut în Notre Dame de Lorette un parastas pentru *Thiers*, învingătorul cōmunei. Pe când la înmormântarea acelu mare bărbat a asistat tot Parisul, acum abia se aflau de față o sută de persōne. *Sic transit gloria mundi.*

— *Principele Nichita* din Montenegro se află în Viena. El a asistat și la manevrele dela Bruck.

— D-nul *Boerescu* a prezentat puterilor un memoriu în cesțiunea israelită. Acest ministru român al afacerilor străine a fost ălele trecute la Viena; de aci a plecat la Roma, de unde se va întōrce în patriă. Până atunci cesțiunea israelită va rămânea neresolvată.

— Resbelul Englezilor cu *Zulii* încă nu se pare terminat. Ba se anunțā șciri neplăcute și din Birmania.

— *Mitropolitul primat* al României a cercetat mai multe mănăstiri, pentru ca să vedă, decă își împlinesc datoriile lor atât mirii bisericii și miresele lui Christos, cât și superiorii lor.

— Între Germania și Rusia există o încordare, un *resbel de țiaristică*. Din contră se observă o apropiere a Rusiei către Franța. Comitele Șuvaloff se află la Paris pentru a negocia, după cum se ăice, o alianță între cele două state extreme.

— *Ocupațiunea* Novi-Bazarului va începe cât de curând. Comisiunile au și trecut frontiera. Trupele nu vor avea un număr mai mare de 5000.

— *Cheiful Galașilor* s'a surpat pe o întindere de 180 metri cășunând o pagubă de 750,000 de Lei.

— *Tung-Jū-ch'i*, sub-prefectul provinciei Anhwiu (China) a inventat, după cum se scriă, o corabiă mănată cu vapor produs fără întrebuintarea focului.

— *L'institut de droit international*, care și-a ținut anul trecut adunarea sa generală în Paris, a convocat în anul acesta membrii săi pe 1 Septemvre la Brussel.

— În Moseva a fost un *congres antropologic*, care a ținut din 10—15 August. În decursul ședințelor a fost și o espozițiune.

— La esamenele de lemnărie, tăierea petrelor și rădicarea de planuri, ce s'au ținut la șcōla de belle-arte din Paris, secțiunea de arhitectură, cel dintâiu a ieșit un Român, d-nul *Ion Socolescu*. Acestu tiner i s'a conferit medalia de merit clasa I. Din celelalte trei medalii, de clasa II, una a capētat-o ărăși un Român, d-nul *Mincu*.

— Împēratul Germaniei *Guilelm* s'a întēlnit cu Țarul *Alecsandru* la Alecsandrovo aprōpe de frontieră.

— *Regele Spaniei*, Alfonso, pe timpul prezenței sale în Arcachon a cerut mâna archiducesei Maria Christina. Cu învōla împēratului Austriei, ca capul familiei, archiducesa și-a dat mâna.

— *Flotila Dunărei*, pe care a dăruit-o Țarul Bulgarilor, și-a capē at stēguri bulgare, pe care le-a sântit Mitropolitul din Rusciuc, Grigorie.

— Din motive financiare Bulgaria va fi reprezentată numai în București, Belgrad și Constantinopol.

— După o depeșă din Londra din 8 Septemvre, ambasadorul englez Maior Cavagnari a fost ucis în Cabul (Afganistan) împreună cu escorta sa de 67 de omeni.

Bibliografia.

Stefan-Voevod cel mare, de P. Verussi, pictor, profesor de estetică la șcōla frumōselor arte din Iași și de desen la șcōla fiilor de militari, membru al societății literare „Junimea”. București, Tipografia Ștefan Mihalescu, Strada Lipscani 11—13, 1879. — Această broșură, pe care d-nul Verussi a scris-o la însărcinarea comisiunii esecutive pentru rădicarea în Iași a Statuei ecvestre a lui Ștefan cel mare, a primit botelul publicității mai întâiu în „Convorbiri literare”. Scopul comisiunii era să lumineze cât mai deplin asupra eroului pe artistul însărcinat cu esecutarea statuei. Broșura este scrisă cu simplitatea și claritatea impusă de scopul ei. — După ce ne istorisește viața lui Ștefan cel mare, autorul deduce din cercetările sale însușirile fizice și spirituale ale eroului. Ștefan-Vodă a fost nu numai un erou de frunte, ci și un profund politic. Gloria numelui său trecu marginile Europei și pētrunse până în Asia. Acest Domn mai era energic și activ. Cât despre fizic, ăta-l, cum resultă din cercetările d-lui Verussi: „statură mijlocie, umerii și peptul lat, făptura robustă; ochii de mărime potrivită, căprii, sprâncenele arcate negre; fruntea mijlocie; nasul drept, proporționat; buzele supțiri, gura potrivită; mustața supțire, barba scurtă și în furculița, la colōre negre. Pērul negru, ondoios și buclat cădēnd pe umeri. Pelița feței ăcheșă. Caracteristica espresiunii: senină, în genul figurilor: Alecsandru cel mare, August, Napoleon I, etc.” Costumul său în luptă era ca al Polonilor; calul său fōrte arētos și mare. — D-nul Verussi critică esecutarea statuei lui Mihađ din București din punctul de vedere, că sculptura avēnd de a face cu un material greoiu, nu trebuie să esecute figura sub impresiunea momentului, ci să aibă mai mult în vedere realizarea perfectă a formelor plastice. După d-nul Verussi, „Carrier-Belleuse a preferit la concepțiunea acestei statue, să se influințeze de tendința unui realism absurd în sculptură. De aceea în loc să realizeze caracterul măreț al unui erou, a căđut în contorsiunea unui actor de rēnd.” La Ștefan cel mare nu trebuie să se mai facă acea erōre; el trebuie să fiă „cu privirea liniștită, cu gestul demn și măreț, espresiunea senină ca a unui semideu.” — Acestea sunt datele interesante, pe care ni le dă d-nul Verussi, și care vor fi tot atât de folositoare pentru toți Români, ca și pentru artistul chămat a se lumina asupra eroului.

Posta Redacțiunii.

D-lui *V. Br...*, *Blași.* Avem dela începutul anului esemplare complete. Așadar cei ce doresc să aibă ăiarul dela început, îl pot capēta, plătind, se'nțelege, abonamentul pe anul întreg. — D-lui *C. M.*, *Toporoși.* Administrațiunea va cerceta lucrul și vē va înșcința, decă există erōre. Asemenea numărul 21 vi se va trāmite. — D-lui *S. P. S.*, *Blași.* Bucovina la anul 1877 este o posesiă revoluționară, care, decă am publica-o, ne-ar atrage un proces de presă. Liubita sufletul meu nu presintă condițiunile recerute pentru a se da publicității. Spre satisfacțiunea d-tale însă, publicăm totuși strofa întâiu, care e ciudată în felul ei. ăta-o:

Mađ de mult când eram mic,
Ma, chiar când am fost și mare,
N'am cugetat neci un pic
Peste-amorul, ce se pare:
„Cum că este ne'nsemnat
Pân' nu te-ai amorizat!”
Dar când m'am amorizat
În o gingașă fetiță,
Cugetam că sunt tot bēt.
De-a ei zimbindă guriță!
Și șoptiam atunci mereu
Liubita! sufletul meu!